

τηθέντων ἢ συγχωρήσουσι ταῦτα παραβαθῆναι, δέκα χρυσίων λιτρῶν πρόστιμον ἀπαιτηθήσονται, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸν τῆς ἐπιτιμίας ὑπομενοῦσι κίνδυνον.

κγ'. Ἀνθρώπινον καὶ ὅσιον εἶναι λογισάμενοι τοὺς αἰρετικούς ἐπιτρέπομεν θάπτεσθαι ταῖς νενομισμέναις ταφαῖς.

κδ'. Θεσπίζομεν, τοὺς τὴν ὀλεθρίαν τῶν Μανιχαίων αἰρουμένους γ) πλάνην μηδεμίαν ἔχειν παρορησίαν ἢ ἄδειαν, καθ' οἷονδήποτε τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας διαίγειν τόπον. ζ) εἰ δὲ ποτε φανεῖεν ἦτοι εὐρεθεῖεν, ὑπάγεσθαι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ.

λ'. Τοὺς αἰρετικούς α) ἡμεῖς μὲν διὰ τοῦτο καὶ συνίεναι καὶ προσεγγοῖαν ἔχειν ἰδίαν συνεχωρήσαμεν, ἵνα τὴν καρετέριαν ἡμῶν ἀσογνηθέντες σωφρονήσωσιν καὶ ἐκόντες πρὸς τὰ καλλίω μεταβάλλωσιν· τοὺς δὲ εἰσῆλθέ τις οὐκ ἀνεκτὴ τόλμα, καὶ τῆς τῶν νόμων ἀμελήσαντες παραγγελίας στρατείας, ὧν οὐκ ἔαν μετεῖναι τοῖς τοιοῦτοις αὐτὰ τὰ τῶν βασιλικῶν σύμβολον δηλοῖ γράμματα, παρενέβαλον αὐτούς. αἰρετικούς δὲ καλοῦμεν τοὺς ἄλλους, ὡς τοὺς γε καταρότους Μανιχαίους καὶ τοὺς τούτοις παραπλησίους· οὐδὲ ὀνομάζεσθαι γοῦν ταύτη δέον οὐδὲ φανεῖσθαι πον παντελῶς οὐδὲ χραινεῖν, ὧν ἂν ἐφάρπονται. ἀλλὰ τοὺς μὲν Μανιχαίους, ὡς παρειρήξαμεν, οὕτω καὶ ἀπελευθεῖσθαι δεῖ καὶ μήτε τὴν προσεγγοῖαν αὐτῶν ὑπομένειν μηδένα, μηδὲ περιορᾶν, ἐπερ ἐν τῷ αὐτῷ διάγει τοῖς ἄλλοις ὃ τὴν ἀθέταν ταύτην νοήσας β) ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ταῖς εἰς ἔσχατον τιμωρίαις ὑπάγεσθαι τὸν ὅποιδ' ἡγῆς φαινόμενον Μανιχαῖον. ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις αἰρετικοῖς, ὁποῖας ἂν ὡς ποτε πλάνης ἢ προσεγγοῖας (αἰρετικῶν γὰρ πάντα καλοῦμαι, ὅστις μὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἁγίας ἡμῶν ὑπάρχει πίστει), ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς τὴν πολυθέταν περσομένους εἰσάγειν Ἑλλησι καὶ ἔτι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Σαμαρείταις, οὐκ ἀνακτῆσασθαι μόνον τὰ τῶν ἡδη κειμένων νόμων συνείδομεν, καὶ ποιῆσαι τῷ νῦν τούτῳ νόμῳ βεβαιότερα, ἀλλὰ διορίσασθαι καὶ πλεῖο, δι' ὧν ἀσφάλεια μὲν περιέσται μελῶν καὶ κόσμος καὶ τιμὴ τοῖς τῆς εὐαγοῦς ἡμῶν μετέχουσι πίστει. ἀισθέσθαι δὲ ὑπάρξει πάσιν, ἔραμεν· ὅτι τοῖς μὴ τὸν θεὸν ὀρθῶς προσκυνοῦσι καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἐπέχειται ββ). οὐδένα τοίνυν τῶν ἡδη ὀρθέντων οὔτε μετέχειν ἑξουσίας καθάπαξ οὐδὲ νόσ, οὔτε ζώνην περιβάλλεσθαι οὔτε πολιτικὴν οὔτε στρατιωτικὴν, οὔτε εἰς τὰς ἐν τελείῳ οὐδεμίαν, πλὴν τῆς τῶν κελουμένων κοροτάλιων. ταύτη γὰρ ἐκ γένους ὑποκειμένου αὐτοὺς ἐνεγεσθαι βουλόμεθα, ὥστε μένοντας αὐτοὺς ἐπ' αὐτῆς καὶ πάντα πληροῦντας ἐξ ἀνάγκης καὶ πᾶν βάρος ὑπομένοντας, ὅπερ ἐστὶ τῆς αὐτῆς στρατείας, ἔρασεσθαι. τοῦτο μὲν προσκοπῆς γ), τοῦτο δὲ τοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐκβιβασμοῦ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἐνεκεν χορῶν προστάττομεν (τῆς ἐξ αὐτῶν γονῆς ὑποκειμένης δηλονότι τῇ τοιαύτῃ τύχῃ

XXVIII. Humanum et pium esse arbitrati haereticis consuetis sepulturis sepeliri permittimus. L.9. C.1.5.

XXIX. Sancimus, ut qui perniciosum Manichaeorum amplectuntur errorem, nullam habeant licentiam aut facultatem, in quolibet Reipublicae nostrae degendi loco: et si quando apparuerint vel reperti fuerint, capitali poenae subiiciantur. L.11. C.1.5.

XXX. Haereticos nos quidem propterea convenire et appellationem habere propriam concessimus, ut patientiam nostram venerantes sanae mentis fierent et sponte ad meliora transirent: hos autem supervenit singularis quaedam non sustinenda audacia et neglecta legum sanctione militiis, quarum participes eiusmodi homines esse non permittunt Imperatorum rescripta, sese obtruderunt. Haereticos autem appellamus reliquos, ut execrabiles Manichaeos et qui his similes sunt: neque vero ita appellari eos oportet, neque apparere prorsus ubivis, neque tangere ea, quae illi apprehenderint. Sed Manichaeos, ut praediximus, sic etiam expelli oportet et neminem nomen eorum sustinere, neque negligere, siquidem in eodem loco cum aliis homo hanc impietatem amplexus degat, sed Manichaeum, ubicunque terrarum appareat, ultimis suppliciiis subiici. De reliquis vero haereticis, cuiuslibet sint erroris vel nominis (haereticum enim quemvis dicimus, qui Catholicae Ecclesiae et orthodoxae et sanctae fidei nostrae non est), ac de Paganis, qui polytheismum introducere conantur ac praeterea de Iudaeis et Samaritis constituimus apud nos, non solum leges iam latas renovare et hac lege firmiores reddere, sed etiam plura disponere, quibus securitas maior et ornamentum et honor erit sanctae fidei nostrae consortibus. Animadvertere autem licebit omnibus, diximus, eos, qui Deum non recte venerant, et commodis cum recta fide iunctis privari. Neminem ergo eorum, quos iam diximus, dignitatis cuiusdam omnino participem esse patimur, vel cingulo civili vel militari cingi, vel in ordinem venire quendam, excepto ordine cohortalium sic dietorum: huic enim ex genere subiectos teneri eos volumus, ut in eo manentes et omnia ex necessitate implentes et omne onus sustinentes, quod est eiusdem militiae, in eum veniant. Partim offensionum, partim executionis publicorum et privatorum debitorum causa contra orthodoxos Christianos ratione habita iubemus (liberis eorum scilicet eidem conditioni subiectis et illis ipsis, si interea occultare sese potuerint, in eam ducendis), ex mala eorum fide competere quandam exceptionem. L.12. C.1.5.

γ) Ita Cod. Coisl. Fabr. αἰρουμένους. ζ) Recte ita Cod. Coisl. Fabr. τρόπον. α) Hanc constitutionem, cuius epitomen tantum iam e Collectione constitutionum ecclesiasticarum in Voelli et Justelli Bibl. iur. can. vet. T. II. p. 1286, restituit Contius, exhibet Codex Coisl. Graecam eam esse, colligi potest e Balsamoni Paratitlis I. 3. et 9. in Voelli et Justelli Bibl. iur. can. T. II. p. 1268 et 1295. qui dicit, eius initium esse: τοὺς αἰρετικούς. Dubium tamen movet idem Balsamo Paratitl. I. 1. apud Voellum T. II. p. 1242. ubi dicit, esse initium: Haereticos, ex quo colligi posset, esse ab initio latinam constitutionem. Magis tamen placet, esse graecam. Cf. etiam Witte die leges restitutae des Iust. Cod. p. 127. Etiam huius constitutionis brevissimam epitomen exhibet Theod. his verbis: Ὁ Μανιχαῖος ἐν ῥωμαϊκῷ τόπῳ διάγων ὀφθεῖς ἀποτεμένεσθω. ὑπέβλε τῶν εἰρημένων τοὺς Ἰότθους· γονῶν δὲ διαφόρου πίστιως ὄντων καὶ θρησκείας, ἐκείνου μᾶλλον ἢ γνώμῃ κρατεῖσθω, τοῦ τὴν ὀρθόδοξον ἐπ' αὐτοὺς αἰρουμένου πλάνην· κἂν εἴη πατὴρ ὁ ἀντιλέγων, μὴ ἐντεῦθεν ἀγακτῶν, τῆς ἀναγκαίας αὐτοὺς στερεῖτω τροφῆς ἢ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων δαπανημάτων. Haec Theod. aa) καὶ deest in Cod. Coisl. Sed aut inserendum est, aut legendum: ἵνα -- σωφρονήσωντες. Prius tamen praeplacet. β) Ita Cod. Coisl. Fortasse legendum νοσήσας. ββ) Sic Cod. Coisl. Sed necessario legendum ἀπέχειται. γ) Cod. Coisl. προσκοπῆς. Sed προσκοπῆς legendum et προσκοπῆς, quod aptum sensum non praebet, probandum non esse, docet collectio const. eccles. in epitome hui. const. quae habet: μὴ προσκόπτοντες δὲ, μήτε τοὺς ὀρθοδόξους ἐκβιβάζοντες ἐπὶ δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς αἰτίας.

καὶ αὐτῶν μέντοι, εἰ μεταξὺ διαλαθεῖν ἐδυνήθησαν, εἰς ταύτην ἀγομένων), ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν δόξης ἔχειν τινὰ παραίτησιν. τοὺς δὲ αὐτοὺς αἰρετικούς οὐτε ἐκδικῶ οὐτε πόλεως πατρὸς μετιέναι φροντίδα συγχωροῦμεν, ὥστε μὴ προφάσει τῆς ἐντεῦθεν ἀδείας ἐπηρεάζειν τοῖς τε ἄλλοις Χριστιανοῖς καὶ διαφερόντως τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, καὶ τοῦ δικάζειν ἑαυτοῖς ἢ ψηφίζεσθαι τινὰ περιποιεῖν ἑξουσίαν, καθὰ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν νενομοθέτηται. οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς σοφωτάτοις συντετάχθαι τῶν δικῶν ῥήτορσιν αὐτοὺς ἐῶμεν, οἷς οὐκ ἐπιεικτέρον ἐστίν, ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς, τὸ τῶν θείων δογμάτων ὁρθῶς αἰσθάνεσθαι, ὅσπερ καὶ τὸν βίον ἐν λόγοις ἔχουσιν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας μὲν αἰρετικούς καὶ ἐτι πρὸ τούτων Ἑλληνας ἢ Ἰουδαίους ἢ Σαμαρείτας καὶ τοὺς τούτοις ὁμοίους, μετασχόντας δὲ τινος ἡθιότητος, ὧν περ ἐμνήσθημεν, καὶ τυχόντας ἀξιώματος ἢ τοῦ καταλόγου τῶν τὰς δίκας ἀγορευόντων ἢ στρατείας περιβεβλημένους ἢ ζώνη ὀπιανοῦν, ἐβληθῆναι τῆς πρὸς ταῦτα μετουσίας παραχῆμα παρακελεύμεθα· καθαρῶν γὰρ τὰ ῥηθέντα πάντα τῆς τῶν τοιούτων γυν τε καὶ διὰ παντὸς βουλόμεθα κοινωνίας, οὐκ ἐπὶ μόνῃς ταύτης τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἀλλ' ἐπὶ πάσης ὅλης ἐπαρχίας καὶ τόπου παντός. ὅπερ ἐστὶν οὐ καθάπαξ καινόν. τὰ γοῦν ταῖς πλείσταις τῶν στρατειῶν θεία διδόμενα τῆς ζωῆς σύμβολα προσκείμενα ἔχει τὸ δεῖν ὁρθόδοξον εἶναι τὸν ταύτης μεταλαμβάνοντα. πλὴν ἀλλ' ἡμέτερον ἂν εἶναι καὶ τοῦτο δοκοῖ, τῶν ἀνακτισσαμένων αὐτὸ καὶ μὴ περιδόντων, καθάπερ ἐμπροσθεν, ἀμειλούμενον τε παρ' ἐνίων καὶ μέγροι μόνων γραμμῶν κείμενον. τὰ πρόσημα γὰρ οὐχ οὕτως νομίζοιτο ἂν ἴδια τῶν τὴν ἀρχὴν εὐρόντων, ὡς τῶν τοῖς εὐρεθεῖσι χωρῶν ἀριστοῦ. εἰ δὲ παρὰ τὸ προστεταγμένον ὑφ' ἡμῶν ἀμαρτηθεῖ τι, τὸν μὲν τῶν κεκωλυμένων ἐφαπόμενον οὐκ ἀνόητον μόνον τῆς ἐγγερόσεως ἀποδείκνυμεν καὶ παντελῶς μετέχειν αὐτὸν κολύμεν, ἀλλὰ καὶ ἴ. χρυσίου λιτρῶν ποινὴν ζημιοῦμεν. οἷς δὲ διαφέρει τὸ τοὺς τοιούτους ἐγγράφειν τῷ δημοσίῳ καὶ ἀπογράφεσθαι, τούτοις, εἰ μαθόντες τὸ πεπλανημένον αὐτοῦ τῆς δόξης ὁμοίως^{d)} προσέζαντο καὶ οὐκ ἀντίποιον οὐδὲ ἀπήλασαν, ποινὴν ἐπιτίθειμεν χρυσίου λιτρῶν ἢ. οὐ μὴν οὐδὲ τὰς ἀρχὰς ἀδύους ἀφίεμεν, εἴπερ, οὗς ἐκ τῶν κεκωλυμένων ὑφ' ἡμῶν ὄντας γινώσκουσι, τούτους ἀνάσχοιτο ταῖς οὐκείαις ἐναριθμεῖσθαι τάξεσιν ὑπεξηρημένης δηλονότι τῆς τῶν κοροστικῶν στρατείας, ἀλλὰ ποινὴν καὶ παρ' αὐτῶν ἴ. χρυσίου λιτρῶν εἰσπράττομεν. ἐφ' ὁπίσθιοι δὲ ἂν τῶν ἐρημένων κεφαλαίων ἀριόσοι συμβαίη τὴν ποινὴν, ὃ μεγαλοπρεπέστατος κόμης τοῦ ἱεροτάτου ταμείου τὴν ἀπαίτησιν αὐτῆς ποιήσεται καὶ τοῖς θεοῖς εἰσκομίσει πριβάτοις. ἐννοιοὶν μέντοι λαμβάνοντες, ὅτι Γότθους πολλάκις τοῖς καθωσιωμένοις ἐγγράφομεν φειδεράτοις, οἷς οὐτε ἡ φύσις οὐτε ὁ φθάσας βίος τοὺς τοιούτους ἐνέθηκε λόγους, συγχωρήσαι τι ἀκριβείας αὐτοῖς συνείδομεν, καὶ γινομένων ἀνέχεσθαι φειδεράτων καὶ τιμωμένων, ὃν ἂν ἡμῖν παρασταίη τρόπον. Εἰδότες δὲ, ὡς διάφοροι πολλάκις τοῖς οὐκ ὁρθοδόξοις γονεῦσιν αἱ γνώμαι γίνονται, τοῦ μὲν πατρὸς ἢ τῆς γα μητρὸς τῆ τῶν ὁρθοδόξων πίστει προσενεγκεῖν τοὺς κοινὸς παῖδας βουλομένον, θατέρου δὲ ἀντιτείνοντος, ἰσχυροτέρων εἶναι καὶ τοῖς ὄλοις ἐπικρατεστέραν τὴν γνώμην προστάττομεν τοῦ πρὸς τὴν ὁρθόδοξον πίστιν τοὺς παῖδας ἔγοντος. μετέξει τε γὰρ ἐν μέρει τὸ γινόμενον τῆς τῶν τεκόντων γνώμης καὶ προσέεται τὸ τὰ βελτίω νενικημένοι βοηθοῦντες δὲ

Haereticis iisdem neque defensoris neque patris civitatis curam suscipere permittimus, ut ne nomine potestatis inde acquisitae reliquos Christianis et praecipue religiosissimis Episcopis noceant, et iudicandi sibi vel decernendi sumant facultatem, quod et a prioribus Principibus statutum est. Sed nec sapientissimis causarum patronis eos consociari permittimus, quorum magis est, quam apud plerosque reperitur, ut divina dogmata recte intelligant, quum vitam in literis transigant. Haereticos etiam et ante eos Paganos vel Iudaeos vel Samaritas et horum similes, qui alicuius eorum, quae commemoravimus, iam participes facti et dignitatem vel album causarum patronorum nacti vel militia vel cingulo quolibet cincti sunt, communione eorum confestim expelli iubemus: omnia enim, quae dicta sunt, communione huiusmodi hominum nunc et in universum liberare volumus, non solum in hac celeberrima urbe, sed in omni omnino provincia et omni loco. Et id ne novum quidem prorsus est. Divina igitur, quae plurimis militis dantur, cinguli signa adiectum habent, orthodoxum esse debere eius participem. Eorum vero, qui orthodoxiam instauraverunt, neque ut olim (dum a plurimis negligetur et solis fere literis contineretur), praetermiserunt, id quoque nostrum facere volumus. Res enim non ita propriae habebuntur eorum, qui primum eas invenerunt, ut eorum, qui inventis optime utuntur. Sin autem contra statuta nostra commissum quid fuerit, eum, qui prohibita attigerit, non solum utilitatis ex hoc conatu expertem ostendimus et participem esse prorsus prohibemus, verum etiam triginta librarum auri poena multamus. Illis autem, quorum interest, eiusmodi homines publico inscribere et describere, si cognita eius perversa opinione tamen admiserint et non contradixerint neque repulerint, poenam octo librarum auri imponimus. At ne magistratus quidem impunitos dimittimus, si, quos ad personas a nobis prohibitas pertinere cognoverint, eos suis officiis adnumerari sustinuerint excepta videlicet cohortalium militia, sed poenam quinquaginta librarum auri ab iis exigimus. Quoties autem uni dictorum capitum congruere poenam contigerit, toties illustrissimus Comes sanctissimi aerarii exactionem eius perficiet eamque rebus divinis privatis inferet. Reputantes autem, nos Gothos saepe devotis inscripsisse foederatis, quibus neque natura neque vita antecedens cogitationes eiusmodi imposuit, de severitate aliquid remittere iis decrevimus et pati eos foederatos et ornari eos, quemadmodum nobis visum fuerit. Scientes autem, diversas saepe parentum non orthodoxorum esse sententias, patris quidem vel matris ad fidem orthodoxorum perducere liberos communes volentis, alterius autem contradicentis, firmiorem esse et omnino potiore sententiam iubemus eius, qui ad orthodoxam fidem liberos perducit. Sic, quod fit, pro parte etiam parentum sententiae conveniet et aderit victoria meliorum. Auxilium autem etiam ferentes illis liberis, quos patres sanctae fidei nostrae non participes oderunt, non quod delicti legibus prohibiti eos accusare possint, sed quia liberi errore parentum cognito sanctae fidei nostrae participes sunt, hac divina sanctione pragmatica sancimus, ut pater victum talibus liberis praebeat secundum sui patrimonii modum et reliqua ad vitam necessaria eosque, quasi poenam propterea, quod animo ad

d) sic Cod. Coisl. Legendum videtur ὁμος.

κακείνοις τοῖς παισίν, οὓς οἱ μὴ μετέχοντες τῆς εὐα-
 γοῦς ἡμῶν πίστεως μισοῦσι πατέρες, ἀμάρτημα μὲν
 οὐδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσει τῶν ἐν τοῖς νόμοις κεκωλυμέ-
 νων, διότι δὲ τῆς τῶν γονέων ἀσθανόμενοι πλάνης τῆς
 εὐαγοῦς ἡμῶν μετέχοντες ^{dd)} πίστεως, διὰ τοῦδε τοῦ
 θείου πραγματικοῦ νόμου θεοπλίζομεν, καὶ τροφῆς τὸν
 πατέρα τοῖς τοιοῦτοις μεταδιδόναι πρὸς τὸ τῆς οὐσίας
 τῆς ἑαυτοῦ μέτρον καὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ἄλλην
 διαίταν, ἀλλὰ μὴ καθάπερ τιμωρίαν ἀπαιτοῦντα, διότι
 τὴν ψυχὴν ἐπηροσθώθησαν, λιμώττοντας περιορῶν καὶ
 τῶν εἰς τὸν βίον ἀποροῦντας, καίτοι δι' ἐνδειαν ἐπιανε-
 θεῖν ἐπὶ τὴν ἔμπροσθε πλάνην, ὃ μῆτε λέγειν καλόν,
 ἀναγκαζομένους. ἀλλὰ προῖκα ταῖς διὰ τοῦτο λελητη-
 κταῖς θνητοῖσι καὶ τὰς πρὸ τῶν γάμων δωρεὰς τοῖς
 ἄρρεσιν, οἷς οὐδὲν ἕτερον ἐγκαλεῖν δύναται τῶν ἐν
 τοῖς νόμοις ἀπηγορευμένων, ἐκ παντὸς ἐπιδιδάσκον
 τῶν, καθάπερ ὁ τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγος ἐφίησι,
 καὶ συνοικίξιν τὰς μὲν ἀνδράσι, τοὺς δὲ γυναῖξι κατὰ
 τὸν νόμον, ὁρθοδόξως μέντοι προσώποις καὶ τοῦ
 πράγματός ἀξίοις. δεῖν γὰρ καὶ παντελῶς ἀνόσιον,
 τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις ἕλασι ὑπὸ τῶν παίδων θεραπευ-
 μένους ἐκ τοιαύτης χαλεπαίνειν αὐτοῖς προφάσεως, ἣν
 ἀμείνους ἦσαν ἐηλοῦντες, οὐκ ἀμυνόμενοι. Προνοή-
 σοισι δὲ τῶν προστεταγμένων τούτων ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ μὲν
 τῆς μεγίστης ταύτης πόλεως οἱ τὰς ἐνδόξους ἔχοντες
 ἀρχάς, καθάπερ ἐκάστῳ διαφέρει, κατὰ δὲ τὰς ἐπαρ-
 χίας οἱ τούτων ἡγούμενοι εἴτε μέλλουσιν εἴτε ἐλάττους,
 καθάπερ ἐκάστῳ πρόσφορον. ἐπιμελῆς δὲ καὶ τῷ μακα-
 ριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ τῆς μεγίστης
 ταύτης πόλεως καὶ τοῖς ὀσιωτάτοις ἐπισκόποις ἔσται
 τῶν ἄλλων πόλεων, τοῖς τε τοὺς πατριαρχεικούς καὶ
 τοῖς τοὺς μητροπολιτικούς ἔχουσι θρόνους καὶ τοῖς
 ἐλάττοσι τὸ συμπαραθερεῖν καὶ συνεπισκοπεῖν, εἰ βε-
 βαιῶς ταῦτα διασώζεται, καὶ μνηνεῖν ἐφ' ἡμᾶς, ὅπως
 καὶ μετὰ πλείονος, εἰ δεοί, σφοδρότητος τοῖς ἁθῆ-
 μοῖσι τῶν περὶ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως διορισθέντων
 ἐπεξερχόμεθα.

κα'. Τῶν ^{e)} ἀτυχησάντων τὴν τῶν Μανιχαίων ἀσε-
 βῆ πλάνην οὐ μόνον, ἐφ' ὅσον περίεσι, ποιῆς ἀξίον
 ὄντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν μὴ, οἷς
 ἐκεῖνοι βούλονται, μηδέ, οἷς ἔξ ἀδιαθέτου δίδωσιν
 ὁ νόμος, τὴν οὐσίαν αὐτῶν δίδοσθαι ^{f)}, τῷ παρόντι
 θεῷ πραγματικῷ νόμῳ χορήμεθα πρὸς τὴν σὴν μεγα-
 λοπρέπειαν, δι' ὃν προστάττομεν, διερευνᾶσθαι τὰς
 οὐσίας τῶν ταύτη τῶν ^{g)} τῆ νόσω, καὶ
 εἰ μὲν παῖδες αὐτῶν εἴεν ἢ τινες τῶν κατιόντων ἐλεύ-
 θεροι τῆς τοιουτοτρόπου μανίας ὑπάρχοντες, εἴσαι
 τοῦτοις τῆς ἐκ τοῦ νόμου δεδομένης αὐτοῖς οὐσίας με-
 τέχειν· εἰ δὲ ἕτεροί τινες συγγενεῖς τῶν τελευτησάντων
 κατὰ τελευταίαν ἐκείνων, ὅπερ ἀπηγόρευται, βούλησιν
 εἰς τὸν κληρὸν αὐτῶν καλοῖντο ἢ δωρεὰν παρὰ τοιοῦ-
 του προσώπου περιόντος ἔτυχον κομισάμενοι ἢ καὶ λη-
 γάτῳ δῆθεν παρ' αὐτοῦ τιμηθέντες, πάντως αὐτῶν
 ἀφελέσθαι τὴν οὐσίαν ἢ τὰ δεδορημένα ἢ τὰ ληγατευ-
 θέντα πρόγματα καὶ τῷ δημοσίῳ προσκυρῶσαι λόγῳ ^{h)}.

meliora redierunt, exacturus, esurientes et rebus ad
 vivendum necessariis egentes et propter inopiam ad
 pristinum errorem, quod neque dicere fas est, redire
 coactos minime negligat. Etiam dotem filiabus, quae
 propterea dolore eos affecerunt, et ante nuptias dona-
 tiones masculis, quibus nihil aliud legibus prohibitum
 exprobrare possunt, omni modo concedant, quatenus
 id bonorum modus admittit, et coniungant illas viris,
 hos autem uxoribus secundum legem, personis scilicet
 orthodoxis et rei dignis. Horrendum enim et prorsus
 impium est, parentes in omnibus aliis rebus a liberis
 cultos his ex tali causa irasci, quam si imitarentur et
 non repudiarent, meliores essent. Curam autem habebunt
 eorum, quae a nobis statuta sunt, in hac quidem
 amplissima urbe gloriosi magistratus, uti cuiusque
 interest, in provinciis autem praesides earum, sive
 maiores, sive minores, sicuti ad quemlibet pertinet.
 Curabunt autem etiam beatissimus Archiepiscopus et
 Patriarcha huius amplissimae urbis et sanctissimi reli-
 quarum civitatum Episcopi, tam qui patriarchicas,
 quam qui metropolitanicas sedes obtinent, et minores,
 ut simul observent et inspiciant, num haec firmiter
 custodiantur, et ad nos referant, ut maiore, si opus
 sit, severitate eos, qui haec de orthodoxa fide statuta
 negligunt, persequamur.

XXXI. Quum ii, qui impium Manichaeorum er-
 L. 15.
 rorem sectantur, non solum, quamdiu vivunt, poena C.I. 5.
 digni sint, verum etiam digni, ut post mortem ne-
 que iis, quibus illi velint, neque iis, quos ab inte-
 stato lex vocat, patrimonium eorum concedatur, praesenti
 divina pragmatica sanctione utimur ad magnificen-
 tiam tuam, qua praecipimus, ut bona eorum, qui
 hoc morbo laborant, exquirantur, et, si quidem liberi
 eorum sint aut descendentium nonnulli tali furore li-
 berati, hi quidem patrimonium lege ipsis datum ha-
 beant: siu autem alii quidam cognati defunctorum se-
 cundum ultimam eorum, quod vetitum est, voluntatem
 ad hereditatem vocentur vel donationem a tali
 persona vivente acceperint vel etiam legato ab ea fue-
 rint honorati, omnino patrimonium eorum vel res do-
 natae vel legatae auferantur et aerario adiudicentur.

dd) Ita Cod. Coisl. Mihi legendum videtur: μετέχουσι. Ceterum in Basilicis deesse eam huius constitutionis partem, qua poenae denunciatur liberis orthodoxis, qui in haereticos parentes peccant, auctor est Balsamon ad Phot. XII. 2. apud Voellum. I. I. T. II. p. 1064. his verbis: τὸ δὲ τιμωρεῖσθαι τοὺς ὁρθοδόξους παῖδας πλημμελοῦντας κατὰ αἰρετικῶν γονέων, οὐκ ἐξελήφθη εἰς τὰ βασιλ. καὶ χάρις τῷ ταῦτα συνθεμένῳ καὶ ὑπὲρ τούτου. e) Huius constitutionis epitome tantum extat in Codice. Habes hic, ut opinor, integram ac plenam constitutionem. f) Hactenus Fabrotus. Quae sequuntur, sunt e Cod. Coisl. g) Parva lacuna in Cod. Coisl. Probe frater coniecit esse explendam ita: κατασχέθεντων. h) Hanc legem in Cod. Coisl. exhibitam esse L. 15. C. I. 5. docet epitome eius similis argumenti in Collect. constit. ecclesiast. apud Voellum Bihl. iur. canon. T. II. p. 1288. Initium quidem alienum a constitutione videtur, sed quia tam in Cod. Coisl. quam apud Fabrotum legitur et in Cod. Coisl. cum iis, quae sequuntur, coniunctum sit, nolui verba τῶν ἀτυχησάντων — δίδοσθαι a sequentibus separare.

L. 16. λβ'. Εἴ τις ἐκ τῆς ἀσεβοῦς τῶν Μανιχαίων θρησκείας εἰς τὴν ὁρθρὴν καὶ ἀληθινὴν πίστιν μετέλθοι καὶ μετὰ τοσαύτην ἡμῶν φιλανθρωπίαν καὶ τὰς πολλὰς προσηγορεύσεις καὶ τοὺς ἐνδεδομένους ἐπὶ τῇ μεταμελείᾳ καιροῦς εὐρεθείη τοῦ λοιποῦ τὰ τῆς προτέρας πλάνης διαπραττόμενος, ἢ συνδιάγων καὶ τὴν τυχοῦσαν ὁμιλίαν πρὸς τινὰ τῶν τῆς αὐτῶν ὀλεθρίας πλάνης ποιούμενος¹⁾, καὶ μὴ παραζοῆμα τοῦτον ὁ συσχῶν παραδῶ τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις ἢ περιβλεπτοῖς ἢ λαμπροτάτοις ἀρχοῦσι ἢ μηρῶσι, ταῖς ἐσχάταις ἔσται τιμωρίας ὑπεύθυνος οὐκ ἀναχωρῶν εἰς τινὰ σκῆψιν οὐδὲ περιουσίας τισὶν ἀναβύλλεσθαι τὰς ἐπιχειρούσας αὐτῶ ποινὰς δυνάμενος. πάσῃ δὲ σπουδῇ χρησάσθωσαν οἱ ἐν ἀξίαις ἢ στρατείαις ἢ συστήμασι τισὶ καταλεγόμενοι διερευνησάσθαι, μὴ τις ἐν αὐτοῖς τῆς ἀπηγορευμένης ταύτης μανίας ἔσται, καὶ τὸν εὐρισκόμενον φανεροῦν, εἰδότες, ὡς, εἴποτε τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς εὐρεθῆ καὶ ποινὰς ὑποβαλλόμενος κατάδηται, ὡς ἐγνωσέτο τοιοῦτος ὢν ἐκείνοις, οὐδὲ αὐτοὶ τὴν ἀρμοδίαν τιμωρίαν ἐκφεύξονται, εἰ καὶ μὴ τῆς αὐτῆς ἐκείνῃ πλάνης ἐτόλμων ὄντες. τὰ αὐτὰ γὰρ ἁμαρτάνειν δοκοῦσιν οἱ γνώσκοντες μὲν τὸν ἁμαρτάνοντα, μὴ ποιούντες δὲ τοῦτον κατάδηλον. γινωσκέτωσαν τοίνυν ἅπαντες, ὡς οὐδεμιᾶς τεύξονται φιλανθρωπίας οἱ μετὰ τὴν μετάνοιαν καθ' οἷον ὅποτε τρόπον γινόμενῃ πάλιν ἐν ταῖς τῶν Μανιχαίων μισαγαῖς βλασφημίαις ἀλισκόμενοι, καὶ σπουδαζέτωσαν, καθαρῶ καὶ ἀμεταβλήτῳ γνώμῃ τὴν τε τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἐκ τῆς τῶν κριεττόνων ἐπιλογῆς καὶ τὴν ἡμετέραν εὐμένειαν ἐφελκύσασθαι. Κακεῖνο δὲ θεοπίστοι, εἴ τις ἔχων βιβλία τῇ πανταχόθεν ἀσεβείᾳ τῶν Μανιχαίων πλάνῃ προσήκοντα μὴ ταῦτα δηλὰ ποιήσειεν, ἐφ' ᾧ καταφλεχθῆναι καὶ παντελῶς ἐξ ἀνθρώπων ἀφανῆ γενέσθαι, ἢ καὶ καθ' οἷον πρὸ φρασιν εὐρεθείη παρ' αὐτῶ τὰ τοιαῦτα βιβλία, ὁμοίως καὶ αὐτὸν ποιῆν ὑποστῆναι τὴν προσήκουσαν. ἐκείνους δὲ μάλιστα τῶν ἐσχάτων τιμωριῶν ἀξίους εἶναι κρίνομεν, ὅσοι προσποιηόμενοι τὸ ἀπολιμπάνειν τὴν ἀσεβῆ ταύτην πλάνην καὶ εἰς τὸ σωτηριῶδες τῶν ὁρθοδόξων Χριστιανῶν μετέναι δόγμα, μετὰ ταῦτα χαίροντες φαίνονται τῇ τῶν ὀλεθρίων ἀνθρώπων συνδιαγωγῇ καὶ τὰ ἐκείνων θάλλοντες καὶ πάντα τρόπον αὐτοῖς τὰ ἀσεβήματα συγκρούοντες. οἱ γὰρ πάλαι μὲν ἐν τοῖς ἀσεβέσι κατατριβέντες συλλόγους, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ σεπτῶ τῶν Χριστιανῶν ἀξιοθύντες δόγματος οὕτως ἂν ἐν ἀσφαλεῖ μένοιεν, εἰ μηδενὶ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων ἐκείνων φανεῖν κεκοινωνηκότες τῆς γοῦν τυχοῦσης ὁμιλίας, ἢ, εἰ τιαν αὐτῶν ὁμιλοῦσαν, τοῦτον εὐθὺς ἐμφαίνοντες καὶ παραδιδόντες νομίμῳ δικαστῇ. διὰ τοῦτου γὰρ μόνου δεῖξουσιν ἵπασιν, ὡς οὐ κατὰ τινὰ δυσσεβῆ προσποίησιν, ἀλλ' ὁρθῇ διανοίᾳ τῷ ἰσθῶ καὶ προσκνητῷ δόγματι προσκωροῦσιν, ὡς, εἴγε τῶν ἀμελήσαντες ἐντυγχάνοντες μὲν τοιοῦτοις ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἄλοισιν, σπουδαζόντες δὲ λανθάνειν αὐτοὺς καὶ μὴ παραδίδοσθαι τοῖς νόμοις, ἀναξίους ἑαυτοὺς πάσης συγγνώμης ἐντεῦθεν ἀποφαίνοντες τὰς προσήκουσας καὶ τοῖς πρωτοτύπως ἡσεβηκόσι δικαίως ἐπενεχθεῖσας ποινὰς ὑφέξουσιν.

L. 20. λγ'. Ἐγνωμένον²⁾, τοὺς ἀνοσίους αἰρετικῶν καὶ C. I. 5. μετὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους καὶ τὴν γενομένην ἐπ' αὐ-

XXXII. Si quis ex impia Manichaeorum superstitione ad rectam et veram fidem pervenerit et post tantam nostram clementiam et permultas admonitiones et tempora ad poenitentiam concessa deprehensus fuerit, in futurum ea, quae pristini erroris sunt, facere, vel conversari vel colloquium cum quodam de pernicioso eorum errore facere, et non confestim hunc eius socius tradiderit illustrissimis vel splendidis vel clarissimis magistratibus vel detulerit, ultimo supplicio obnoxius erit, ita ut neque ad excusationem quandam recedat, neque machinationibus quibusdam poenas ipsi impositas differre queat. Omni autem studio utantur qui in dignitatibus vel militiis vel collegiis quibusdam constituti sunt, perquirere, sit ne inter ipsos prohibiti huius furoris sectator, et repertum manifestare, scientes, si quando talis homo inter eos repertus fuerit et poenis subiectus deposuerit, se talem illis notum fuisse, neque ipsos poenam competentem evitatuos, etiamsi eiusdem erroris participes non sint. Eadem enim peccare videntur, qui reum criminis noverunt, nec vero manifestant. Sciant igitur omnes, nullius clementiae participes fore eos, qui post poenitentiam quocunque modo declaratam denuo in sceleratis Manichaeorum blasphemii deprehendantur, et studeant pura et immutata voluntate Dei clementiam electione meliorum et nostram benignitatem allicere. Illud autem etiam sancimus, si quis libros ad errorem Manichaeorum omni ex parte impium pertinentes habeat neque eos manifestet, ut comburantur et ex hominibus plane tollantur, vel etiam sub quolibet praetextu reperti apud eum fuerint eiusmodi libri, similiter eundem poenam competentem sustinere. Illos autem potissimum ultimis suppliciis dignos esse iudicamus, quicumque simulantes deserere hunc impium errorem et ad salubre orthodoxorum Christianorum dogma transire, postea gaudere videntur perditorum hominum consuetudine et fovere, quae eorum sunt, et omni modo cum iis impietates celare. Nam qui olim in impiis coetibus versati postea venerabilis Christianorum dogmatis digni habitus sunt, sic in securitate mansuri sunt, si cum nullo illorum impiorum hominum consuetudinem ullam habuisse videantur, aut, si eam cum nonnullis eorum habuerint, statim eum detulerint ac legitimo iudicii tradiderint. Eo enim solo ostendent omnibus, se non impia quadam simulatione, sed recta voluntate sancto ac venerabili dogmatis accessisse, ita ut, siquidem his neglectis cum talibus impiis hominibus versari deprehensi fuerint et operam dare his celandis et legibus non tradendis, indignos sese omni venia inde reddant et competentes easdem poenas, iure iis, qui ab initio impii fuerunt, impositas sustinere debeant.

XXXIII. Cognovimus, impios haereticos etiam post leges nostras et animi contra illos motum adhuc

¹⁾ Nunc Fabr. παραζοῆμα παραδῶ (leg. παραδιδόσθω) τοῖς ἀρχοῦσι. Sed in Cod. Coisl. longe plura adduntur, quae hic reposui. Ceterum Balsamon ad Phot. XII. 3. apud Voellum I. I. p. 1067. const. 16. C. I. 5. dicit esse cap. 27. huius Basilicorum libri. ²⁾ Etiam huius L. 20. C. I. 5. tantum epitome e collectione constitut. ecclesiast. desumpta in Codice reperitur. Habes eam hoc loco e Cod. Coisl. integram, ut opinor, et plenam. Balsamon ad Phot. XII. 2. apud Voellum I. I. p. 1064. dicit esse cap. 28. huius Basil. libri. Habet eius epitomen etiam Theodorus Herm. his verbis: Μὴ λαμβανέτωσαν δὲ προφάσει τῶν λεγομένων ἄξιοματικῶν τὰ παρὰ τῶν μεγίστων δικαστηρίων καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξ ἔθους διδόμενα· εἰ δὲ

τοῖς κίνησιν ἐπιτολμᾶν καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ προβάλλεσθαι τινὰς τῆς ἐαυτῶν μανίας, ἡγουμένους τε τούτους καὶ ἑξάρχους καλεῖν καὶ βαπτίσματα ποιεῖν καὶ βουλεύεσθαι χρῆσθαι προνομίαις τισίν, ἥρκα¹⁾ τῶν ἁγίων περιβόλων καθέστηκεν αὐτῶν τὰ ἐργαστήρια, οἷς μόνους τοὺς τὴν ὁρθὴν τιμῶντας πίστιν χρῆσασθαι προσήκει²⁾. διὰ τοῦτο τοίνυν θεοπύζομεν, τὴν σὴν ὑπεροχὴν καὶ νῦν αὐτοῖς ἀπειπεῖν, μάλιστα μὲν μηδὲ ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ, διαφερόντως δὲ ἐπὶ τῆς εὐδαίμονος αὐτῆς πόλεως μηδὲ τινὰς συναίξεις, μηδὲ βαπτίσματα ποιεῖν, μηδὲ τολμᾶν τοῦ τῆς προσκνητῆς κοινωνίας ὀνόματος ἢ πράγματος ἄπτεσθαι, ἄπερ μόνων καθέστηκεν ἴδια τῶν τὴν ὁρθὴν πρεσβυόντων δόξαν καὶ τὸ προσκνητὸν τῶν Χριστιανῶν ὄνομα προσηκόντως φεραπέυόντων· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἔχοντας ἐργαστήρια ἕσω τῶν ἁγίων περιβόλων χρῆσθαι τισὶ προνομίοις προφάσει τῶν ἐργαστηρίων συγχωροῦμεν, γνώσκοντας, ὡς, εἰ καὶ μετὰ τοῦτο τὸ θεῖον ἡμῶν κήρυγμα φανεῖεν οἰοῦνδῆποτε τῶν ἀπηγορευμένων ἀπτόμενοι ἢ ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει ἢ ἐν ἐτέραις χώραις, ἢ παρασυνάξεις ἢ βαπτίσματα τολμῶντες ποιεῖν ἢ τὴν ἄρρητον αὐτοῖς δίδόναι κοινωνίαν ἢ τι τῶν κεκωλυμένων ποιοῦντες, ὑπαχθῆσονται ποιναῖς προσηκούσαις καὶ ὡς ὑπομένειν ἀνάγκη τοὺς ἐναντιούμενους τοῖς νόμοις καὶ τὴν αὐτῶν μὴ φυλάττοντας δύναμιν· εἰδόντων τῶν τῶς ἐαυτῶν οἴκους εἰς τὸ παρασυνάξεις ποιεῖν παρεχόντων αὐτοῖς, ὡς ταύτην ὑφέξουσι τὴν ποινὴν, ἣν αἱ προλαβοῦσαι θεῖαι λέγουσι διατάξεις. καὶ ταῦτα μὲν κοινῇ περὶ πάντων τῶν αἰρετικῶν, ἰδικῶς δὲ ἐπὶ τοῖς ἀνοσίτοις Μοντανισταῖς θεοπύζομεν, ὥστε μηδένα συγχωρεῖσθαι τῶν καλουμένων αὐτῶν πατριάρχων καὶ κοινωνῶν ἢ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἢ ἄλλων κληρικῶν, εἴπερ ὅλος αὐτοὺς τοῖς ὀνόμασι τούτοις καλεῖν προσήκει, κατὰ ταύτην διατρίβειν εὐδαίμονα πόλιν, ἀλλὰ πάντας ἑξελαινεσθαι, ὅπως ἂν μὴ τῶν ἀτόπων αὐτῶν μύθων τινὲς τῶν ἀπλουστέρων κατακούσαντες καὶ ἀκολουθοῦντες ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν διδασκαλίαις τὰς ἐαυτῶν διαφθείροιν ψυχὰς. ἀλλ' οὐδὲ εἰσω τῶν εὐαγῶν ὅρων πραγματεῦσθαι ὅλος συγχωροῦμεν, ὥστε μὴ τὰ εὐαγγῆ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως μυστήρια γίνεσθαι αὐτοῖς ἐκπυστα, βεβήλοισ τε οὔσι καὶ καθαροῦς πάσης εὐαγοῦς ἀκοῆς ἀναξίοις. κωλύεσθαι δὲ θεοπύζομεν αὐτῶν καὶ τὸ ἀσελγῆ συσσίτια καὶ τὰ ἀσεβῆ καὶ κατεγνωσμένα συμπόσια, ἐν οἷς συνιόντες τὰς τῶν ἀπλουστέρων φηρεῦν πειρώνται ψυχὰς. δεῖ γὰρ καθάπαξ κωλύεσθαι τούτους τοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὁρθὴν μεταστάντας πίστιν αὐτοῖς ἀσεβῶς διατρίβειν τοῖς τὰ αὐτὰ νοσοῦσιν καὶ ἕως ἐκ τῆς συνδιαγωγῆς καὶ διαίτης πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπιανθῆναι κακοδαμονίαν. κωλύομεν δὲ αὐτοὺς καὶ ἀνδρόποδα ἐμπορεύεσθαι, μήποτε ταῦτα τοῖς συνθηροσκευταῖς ἀποδόμνοι παρασκευάσειεν αὐτὰ τῆς ἐαυτῶν κακοδοξίας γενέσθαι. ὁμοίως δὲ κωλύομεν, τοῖς ἐκ τῆς τῶν αὐτῶν Μοντανιστῶν οὔσι φηροσκείας δίδεσθαι τινὰ παραφυρῆν κατὰ πρόφασιν τῶν καλουμένων ἀξιωματικῶν, οἷς ἐκ τῶν μεγίστων δικαστηρίων τῆς ἀγνωστάτης μεγάλης ἐκκλησίας εἰώθε τι χορηγεῖσθαι προφάσει τῆς συνεχούσης αὐτοῦς πενίας, ἣν οὐκ ἂν εἴη προσήκον τοῖς ἐκ τῆς εἰρημένης χορηγεῖσθαι φηροσκείας, ὕγιες μὲν ἢ μέτριον οὐδ' ὀτιοῦν ἐχούσης, παρὰ πάντων δὲ δικαίως μισουμένης τε καὶ κατεγνωσμένης, ὥστε καὶ εἰ τις αὐτοῖς ἄλογον νέμει προστασίαν, καὶ τοῦ-

audere et congregari et promovere quosdam furoris sui assecelas eosque hegumenos et exarchos vocare et baptismata celebrare et velle uti quibusdam privilegiis, quum inter septa sacra tabernae eorum sitae sint, quibus eos tantum uti convenit, qui rectam fidem colunt. Propterea igitur sancimus, ut magnificentia tua et nunc eos prohibeat, quominus in alio quodam loco, praesertim vero in hac felicissima urbe conventicula et baptismata celebrent, et nomen vel rem venerabilis communionis attingere audeant, quae propria sunt eorum, qui rectam fidem venerantur et venerabile Christianorum nomen, ut decet, colunt. Neque vero iis, qui tabernas intra sacra septa habent, uti quibusdam privilegiis nomine tabernarum concedimus, scientibus, si etiam post hoc divinum nostrum edictum apparuerint quodlibet prohibuit attingentes vel in hac regia urbe vel in aliis locis, vel conventicula vel baptismata celebrare audentes vel ineffabilem ipsis dare communionem vel prohibitum quid facientes, se poenis competentibus et quas sustineant necesse est legum violatores et qui vim earum non observant, esse subiiciendos: scientibus iis, qui aedes suas ad conventicula celebranda istis praebent, hanc poenam se esse subituros, quam priores divinae constitutiones denunciant. Et haec quidem simul de omnibus haereticis. Specialiter autem contra impios Montanistas sancimus, ut nulli concedatur ex patriarchis eorum sic dictis vel sociis vel episcopis vel presbyteris vel diaconis vel aliis clericis, siquidem omnino hisce nominibus eos appellare decet, in hac felicissima urbe versari, sed ut omnes expellantur, ut ne simpliciores quidam auditis fabulis eorum absurdas impias eorum doctrinas sequentes animos corrumpant. Nec vero intra sacra septa negotiari omnino permittimus, ut ne sancta orthodoxae fidei mysteria nota fiant istis profanis et ut omne purum et sanctum audiant indignis. Prohiberi autem sancimus etiam impias eorum commessationes et impia et damnata convivia, in quibus congregati simpliciorum animos venari conantur. Prorsus enim prohiberi oportet hos, qui ab iis ad rectam migrarunt fidem, quo minus denuo impiam vitam cum iis, qui errore hoc laborant, agant et fortasse propter consuetudinem et vitam ad priorem furorem revertantur. Prohibemus autem eos, quominus mancipia mercantur, ne haec sociis superstitionis tradentes ad malam suam doctrinam perducant. Similiter autem prohibemus, quominus Montanistarum superstitionis sectatoribus recreatio quaedam nomine dictorum axiomaticorum, quibus ex maximis iudiciis sanctissimae magnae Ecclesiae nomine egestatis eos prementis praebere aliquid solet, concedatur, quam non conveniret praebere sectatoribus dictae superstitionis, sanum quidem et rectum nihil plane habentis, sed ab omnibus merito exosae et damnatae; ita ut et si quis sine ratione iis praebeat auxilium, hunc decem librarum auri poena plecti iubeamus. Haec igitur omnia observari volumus et a magnificentia tua et a rectoribus populorum, eandem poenam expectante et officio tibi parente et officii cuiusque loci, si haec non custodierint: imminente nihilo minus animadversione et his, qui hunc magistratum habebunt, cui nunc tua

τις αὐτοῖς ἄλογον ἐπονημοί προστασίαν, δέκα λίτρας χρυσοῦ καὶ τῶν κατ' ἔθος ἀρχόντων καὶ τῶν πειθομένων τάξεων τὸ παραπλήσιον πρόστιμον ὑφορομένων, εἰ τῶν διατεταγμένων ἐν τινὶ ἁρθυμήσοισιν.

l) Deesse videtur ἕσω. m) Hactenus Fabrotus. Reliqua sunt e Codice Coisl.

ἀποβάλλετω (in marg. καταβάλλετω)· τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως

τον σωφρονίζεσθαι δέκα χρυσίου λιτρῶν ποινῇ Θεσιζο-
μεθα παρὰ τε τῆς σῆς ὑπεροχῆς καὶ τῶν τὰς ἀρχὰς
τῶν ἔθνῶν ἐχόντων, τὴν αὐτὴν ποινὴν ὑφορομένης καὶ
τῆς παιδομένης σοι τάξεως καὶ τῶν ἐπιχωρίων τάξεων,
εἰ μὴ ταῦτα φυλάξαιεν· ἐπικειμένης οὐδὲν ἦτορ ἀγα-
νακτῆσεως καὶ τοῖς ἀεὶ τὴν ἀρχὴν ἔξουσιν, ἧς νῦν ἡ σὴ
προεστῆκει ὑπεροχῇ, εἴ τι τῶν Θεσπισθέντων ἢ αὐτοὶ
παραβαίεν ἢ παραβαθῆναι συγχωρήσαιεν, καὶ τῶν ἀρ-
χόντων τῶν ἔθνῶν, εἰ τούτων ῥαθυμήσαιεν, ὁμοίως
δέκα χρυσίου λιτρῶν σωφρονιζομένων ποινῇ.

L. 21. λδ'. Ἐπειδήπερ ^{mm)} πολλοὶ ἄρχοντες ἐν ταῖς ἐξετά-
C. I. 5. σεσι τῶν δικαζομένων ἐνέτρυγον ἐπιδεδόμενοι τῆς ἡμετέ-
ρας κελεύσεως, ὅπως αὐτοῖς ἀποκριθῶμεν, τί περὶ τῶν
μαρτύρων τῶν αἰρετικῶν ὠρισμένον ἔσται, πότερον,
ἵνα δέξονται τὰς αὐτῶν μαρτυρίας ἢ ἀποβάλλονται ⁿ⁾
νομοθετοῦμεν, κατὰ ὁρθόδοξον μὲν δικαζομένων μη-
δένα τῶν αἰρετικῶν ἢ τῶν ^{o)} τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν
σεβομένων τοῖς εἰς μαρτυρίας κοινωνίαν προσέροχεσθαι,
εἴτε θάτερον μέρος ὁρθόδοξον εἴη, εἴτε τὸ ἕτερον. ἐν
ἐαυτοῖς ^{p)} δὲ οἱ αἰρετικοὶ ἢ οἱ ^{q)} Ἰουδαῖοι ἐὰν δικαζό-
μενοι φανῶσι, συγχωροῦμεν τὸ αἰσχος ἐπιμικτον καὶ
ἀξίους κατὰ τῶν δικαζομένων μαρτυρίας εἰσάγεσθαι ^{r)},
ἐκτὸς δηλαδὴ τούτων, οὓς ἢ ὁ Μανιχαϊκὸς θρησκείας, ὧν
μέρος καὶ τοὺς Βορβορίτας εἶναι φανερώτατον ἔστιν,
ἢ Ἑλληνικὴ θρησκεία κατέχει ἢ τῶν Σαμαρειτῶν. ὡσαύ-
τως καὶ οἵτινες ἐκείνων οὐκ ἀνόμοιοι ^{s)} εἰσι, τοῦτ' ἔστι
Μοντανισταὶ ἢ Ἀσκοδροῦγοι ^{t)} καὶ Ὀφίται, οἷς ὑπὲρ
τοῦ ὁμοίου ἐγκλήματος πᾶσα νόμιμος ἀγωγή ἀναιρεῖται.
ἀλλὰ καὶ τούτοις, τοῦτ' ἔστι Μανιχαῖοι καὶ Βορβορί-
ταις καὶ Μοντανισταῖς καὶ Ἀσκοδροῦγοῖς καὶ Ὀφίταις ^{u)}
πάσας μαρτυρίας, καθὼς καὶ ἄλλας νομίμους ἀναστρο-
φὰς νομοθετοῦμεν εἶναι ἀπηγορευμένας. ἄλλοις δὲ αἰ-
ρετικοῖς μόνον τὰς δικαστικὰς μαρτυρίας κατὰ τῶν ὁρ-
θοδόξων, καθὼς διατέτακται, βουλόμεθα εἶναι κεκο-
λημένας· ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς, τοῦτ' ἔστι καὶ τὰς κατὰ
διαθήκας μαρτυρίας αὐτῶν καὶ τὰς ἐν ταῖς τελευ-
ταῖαις ^{v)} βουλήσεσι ^{w)} καὶ ἐν συναλλάγμασιν ὑπαρχού-
σας διὰ τὴν λυσιτέλειαν τοῦ ἀναγκαίου πράγματος ἀδια-
στίκτους συγχωροῦμεν, ἵνα μὴ ἢ τῶν ἀποδείξεων περι-
ουσία στενοχωρηθῆ.

L. 22. λε'. Τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν, δι' ἧς ἐκελεύσα-
C. I. 5. μεν, μηδένα τῆ πλάνῃ κατεχόμενον τῶν αἰρετικῶν ἢ
κληρονομίαν ἢ κληρονομίαν ἢ φιδικόμισσον λαμβάνειν,
καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις τῶν στρατιωτῶν βουλήσεσι χώρον
ἔχειν προστάτουμεν, εἴτε κοινῶ δικαίῳ, εἴτε στρατιω-
τικῶ διατίθενται.

L. 3. λς'. Μηδενὶ ἐξέστω αἰρετικῶ, εὐγενεῖς ἀνθρώπους
C. I. 6. ἢ δούλους ἰδίους τῆς ὁρθόδοξου πίστεως ὄντας καὶ τῶν

magnificentia praeest, si quid praeceptum vel ipsi vio-
laverint vel violari concesserint, et rectoribus populo-
rum, si hoc neglexerint, similiter decem librarum auri
poena plectendis.

XXXIV. Quum multi magistratus in dirimendis
litibus nos interpellarunt, indigentes praecepto nostro
ut iis respondeamus, quid de testibus haereticis sta-
tuendum sit, utrum accipiant eorum testimonia an re-
spuant: sancimus, contra orthodoxos quidem litigantes
neminem haereticorum eorumque, qui Iudaicam colunt
superstitionem, ad testimoniorum communionem venire,
sive utraque pars orthodoxa sit, sive altera. Inter se
autem si haeretici vel Iudaei litigantes apparuerint,
concedimus dedecus permixtum et dignos litigatoribus
testes introduci, exceptis scilicet his, quos Manichaei-
cus furor, quorum partem etiam Borboritas esse cer-
tissimum est, vel pagana superstitio detinet, vel Sa-
marititis, et iis, qui illis non absimiles sunt, hoc est,
Montanistae vel Ascodrogitae et Ophitae, quibus pro-
pter simile crimen omnis legitimus actus interdictus
est. Sed his quidem, hoc est, Manichaeis et Borbo-
ritis et Montanistis et Ascodrogitis et Ophitis omnia
testimonia, sicut et alias legitimas conversationes sanc-
imus esse interdictas. Aliis vero haereticis tantum-
modo iudicialia testimonia contra orthodoxos, sicut
constitutum est, volumus esse inhibita. In reliquis
autem, hoc est, testimonia eorum in testamentis et in
ultimis voluntatibus et in contractibus consistentia,
propter utilitatem necessarii negotii sine distinctione
permittimus, ne probationum facultas angustetur.

XXXV. Sanctionem nostram, qua iussimus, ne-
minem errore constrictum haereticorum vel heredita-
tem vel legatum vel fideicommissum accipere, etiam
in ultimis militum voluntatibus locum habere praeci-
pimus, sive communi iure, sive militari testentur.

XXXVI. Nulli liceat haeretico, ingenuos homines
vel servos proprios, qui orthodoxae fidei sunt et or-

^{mm)} Hoc caput auctore Balsamone ad Phot. XII. 2. apud Voellum l. I. p. 1064. est cap. 29. huius Basil. libri. Extat etiam inde a νομοθετοῦμεν, pro quo tamen Θεσιζομεν positum est, const. 21. C. I. 5. ex versione Thalelaei in Schol. ad lib. XXI. tit. 1. cap. 44. Basil. et longe brevior in cap. 44. tit. 1. libri XXI. Basil. ⁿ⁾ Ita recte Cod. Coisl. Fabr. ἀποβάλλονται. ^{o)} Ita Cod. Coisl. Fabr. τούτων. ^{p)} Ita Cod. Coisl. Fabr. ἐπ' αὐτοῖς. ^{q)} οἱ deest in Cod. Coisl. ^{r)} Sic Cod. Coisl. Fabr. εἰσάγεσθαι non habet. ^{s)} Sic recte Cod. Coisl. Fabr. ἀνόμοιοι. ^{t)} Ita Cod. Coisl. Ceterum patria, indoles et scribendi nominis ratio eius sectae, quae hoc loco dicitur Ἀσκοδροῦγοι, prorsus incertae sunt. Qui primum eos commemorat Epiphanius, VIII. 14. appellat eos Τασκοδροῦγίτας, quod verbum Phrygicum dicitur denotans homines, qui pietatis studio paxillos naribus immittunt, graece Πασσαλυρογγίται. Latini, Augustinus et Philastrius, scribunt Ascodrogitae vel Ascitae, quod denotare fertur homines, qui saccos colunt. Si verbum graecae originis est, scribendum videtur textu latino Ascotrogitae, quos probabile est fuisse homines, qui sacram coenam non aliter, quam coenam consuevam et communem celebrabant ad eamque peras suas vel sacculos afferebant. Commemorantur etiam in constitutione Constantiani, Valentiniani et Theodosii M. de a. 383. l. 10. C. Th. XVI. 5. et in constitutione Theodosii II. et Valentiniani III. de a. 428. l. 65. §. 2. C. Th. eod. Etiam Thalelaeus ad Basil. lib. XXI. tit. 1. cap. 44. Τασκοδροῦγίται scribit: τῆς δὲ αὐτῆς αἰρέσεως εἰσι καὶ Τασκοδροῦγίται, οἵτινες ἐν τῷ εὐγεσθαι τὸν δάκτυλον τῆς χειρὸς τῷ ἑνὶ προσεγεῖδοντες Τασκοδροῦγίται διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν· τίσκος γὰρ κατὰ Φοίβου ἢ οἷς, καὶ θροῖγος ὁ πάσσαλος, ὃν μμείται ὁ δάκτυλος. ^{u)} Verba τοῦτ' ἔστι — Ὀφίταις habet Cod. Coisl. nec vero Fabr. De Ophitis Schol. ad lib. XXI. tit. 1. cap. 44. Basil. Ὀφίταις, οἱ τὸν ὕψιν δοξάζουσιν καὶ τοῦτον Χριστὸν ἠγούσιν, ἔχοντες φάσι ὅτι τὸν ἔχοντι ἐν κιστῶντι. Idem etiam de Montanistis eorumque haeresi l. I. plura nos docet. ^{v)} Fabr. τελευταῖαις. Cod. Coisl. τελευταῖαις. ^{w)} Ita Fabr. Cod. Coisl. βουλήσεσι.

ὁρθοδόξων μεταλαμβάνοντας μυστηρίων εἰς τὴν οἰκίαν αἵρεσιν μεταβιπύλλειν, μηδὲ οὖς ἂν ἀγοράσωσιν^κ) ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον κτήσονται, μήπω τῆς αὐτῶν αἵρέσεως γενόμενος κωλύεσθαι τὴν καθολικὴν προστορέχειν ἐκκλησίαν^λ). εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσειεν ἢ πωθεῖν ἀνάσχοιτο εἰγενῆς ὧν καὶ μὴ τὸ γενόμενον διελέγη^μ), ἔξοριον καὶ δέκα χρυσίων λιτρῶν προστίμω καταδικασθήσεται. οὐδετέρω δὲ αὐτῶν ἢ διατίθεσθαι ἢ δωρεὰς ποιεῖσθαι^α) ἔξεστιν^β). ἀλλὰ δίδομεν παντὶ ἄρχοντι ἔξουσίαν τοῦ ταῦτα παραφυλάττειν, μὴ συγχωροῦντες αὐτοῖς ἢ ἐλαττοῦν ἢ παραχωρεῖν τὴν τοιαύτην τιμωρίαν. ἐὰν γὰρ ἢ ἐλαττώσῃ ἢ παραχωρήσῃ τὴν ὁρισμένην ἐκ τῆς διατάξεως τιμωρίαν, αὐτοὶ ταύτην ὑποστήσονται, ἢν ἑτέροις ἐπαγαγεῖν οὐκ ἠβουλήθησαν.

λζ'. Ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου ὡσανεὶ τοὺς ξενίας λόγῳ ἐφοριῶντας κελύσεις μετανίστασθαι, οἷς τὰς τῶν ἰδιωτικῶν οἰκίας^ε) λόγῳ οἰκήσεως^δ) ἔχουν ἔξεστιν^ε), οὐ τὰς τῶν θρησκείων.

λη'. Μὴ τις Χριστιανὴν γυναῖκα πρὸς γάμον Ἰουδαῖος λαμβανέτω· μήτε Ἰουδαία^ς) Χριστιανὸς εἰς σύζυγιαν ἐνούσθω· εἰ γὰρ τι τοιοῦτο^ς) ἁμαρτάνει, ἐν τῇ τῆς μοιχείας ποινῇ ὑποβαλλόμενος^η) τούτῳ τῷ ἐγκλήματι κατεχέσθω καὶ ἐλευθερίας ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι ταῖς δημοσίαις ἐκβοήσῃσι στρεφείσθω.

λθ'.^{hh}) Μηδεὶς τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸν ἴδιον θεσμόν συζευγνέσθω μήτε κατὰ τὸν ἴδιον νόμον γαμεῖτω, μήτε εἰς διαφόρους ἐν ἐνὶ καιρῷ γάμους συνεργέσθω.

μ'.ⁱ) Οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Ῥωμαϊκῷ κοινῷ νόμῳ βιοῦντες ἐν τοῦτοις τοῖς πράγμασι, ἅτινα πρὸς τὴν θρησκείαν αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν ἀγορὰν καὶ τοὺς νόμους καὶ τὸ δίκαιον ἀνήκουσι, προερχέσθωσαν τῷ ἐθίμῳ τρόπῳ τοῖς δικαστηρίοιςⁱⁱ) καὶ πᾶσι τοῖς Ῥωμαϊκοῖς νόμοις ὑποκνυπέτωσαν καὶ λαμβανέτωσαν ἀγωγὰς. οἷτινες δὲ τούτων κοινῶν συμφῶν κατ' ὁμοιότητα δικαίων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν χρηματικῇ μόνον ἐποθέσει βουληθῶσι δικάσασθαι, καταλεγήναι^κ) τοῖς αὐτῶν κριτηρίοις, δημοσίῳ νόμῳ μὴ κωλύεσθωσαν καὶ ταῖς αὐτῶν ψήφοις οἱ ἄρχοντες ἔξακολουθήτωσαν^l) ὡσανεὶ ἐξ ἀποφάσεως ἄρχοντος αἱ ψήφοι προήχθησαν.

μα'. Μηδεὶς ἄλλοθεντὴς ἔφορος^m) γενέσθω τοῖς Ἰουδαίοις· δίκαιον γὰρ ἐστὶ τὰ ἴδια ἐκάστῳ συγχωρεῖν. εἰ δέ τις μὴ Ἰουδαῖος ὧν ἐγγειρήσῃⁿ) τὴν τοιαύτην φροντίδα λαβεῖν, ὡς τῶν ἄλλοτριῶν ἐπιθυμῶν τιμωρεῖσθω.

μβ'. Ἐλέγοντό τινες^o) τὸν οὐρανὸν σέβασθαι. καιρὸν οὖν καὶ μέχρι τότε μὴ ἀκουσθεῖσαν τὴν τούτων δόξαν ἢ διάταξις κατέσασα νομοθετεῖ, εἰ μὴ πρὸς τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐπιπέλωσι θρησκείαν οἱ τοιοῦτοι, ὑποκείσθαι αὐτοῖς περὶ τῶν αἰρετικῶν νενομοθετημένοις. τὰ δὲ παρ' αὐτῶν οἰκοδομηθέντα ὡς ἐν

thodoxorum mysteriorum participes sunt, ad suam haeresin rursus baptismate deducere, neque, quos emerint vel quicumque modo acquisiverint, nondum haereseos sectatores, prohibeant, ad Catholicam accedere Ecclesiam. Si quis autem fecerit hoc vel passus fuerit ingenuus et factum non detulerit, exilio et decem auri librarum poena damnabitur. Neutri autem eorum vel testari vel donationem facere licet. Sed concedimus omnibus magistratibus potestatem haec custodiendi, non permittentes illis, vel minuire vel remittere talem poenam. Nam si vel minuerint vel remiserint poenam hac constitutione definitam, ipsi eam sustinebunt, quam aliis irrogare noluerunt.

XXXVII. In Synagogam Iudaicae legis velut hospitii nomine irruentes iubebis emigrare, quibus privatorum domos loco habitationis habere licet, nec vero aedes religiosas. L. 4. C. I. 9.

XXXVIII. Ne quis Christianam mulierem in matrimonium Iudaeus accipiat neque Iudaeae Christianus in matrimonium iungatur: nam siquid eiusmodi commiserit, poenae adulterii obnoxius hoc crimine teneatur et libertate in accusando publicis vocibus privetur. L. 6. C. I. 9.

XXXIX. Nemo Iudaeorum secundum morem suum coniungatur, neque secundum legem suam nuptias contrahat, neque in diversa uno tempore matrimonia contrahat. L. 7. C. I. 9.

XL. Iudaei Romano communi iure viventes in his causis, quae ad superstitionem eorum et ad forum et leges et ius pertinent, adeant solemniter iudicia et omnes Romanis legibus conferant et excipiant actiones. Qui autem horum communi pactione ad similitudinem arbitratorum apud Iudaeos in pecuniaria tantum causa voluerint litigare, sortiri eorum iudicium iure publico non vetentur et sententias eorum magistratus exequantur, perinde ac si iudicio magistratus sententiae latae sint. L. 8. C. I. 9.

XLI. Nemo alius gentis Iudaeis ephorus esto: iustum enim est, sua cuique committere. Qui autem, cum Iudaeus non sit, eiusmodi curam suscipere taverit, ut aliena appetens coercetor. L. 9. C. I. 9.

XLII. Dicebantur quidam coelum colere. Novam igitur et adhuc inauditam horum superstitionem appellans constitutio sancit, nisi eiusmodi homines ad Christianorum religionem reversi fuerint, eos legibus de haereticis latis esse subiectos. Aedificia autem hoc praetextu extructa ecclesiis vindicari sancit. Certum L. 12. C. I. 9.

κ) Ita Cod. Coisl. Fabr. ἢ ἀγοράσεω. λ) Verba μήπω — ἐκκλησίαι sunt in Cod. Coisl. nec vero apud Fabr. ζ) Ita Fabr. Mibi videtur legendum διελέγξαι. α) Ita Cod. Coisl. Fabr. δωρεῖν ποιῶν. β) Hactenus Fabr. Quae post ἔξεστιν sequuntur, sunt e Cod. Coisl. ε) Ita Cod. Coisl. Fabr. οἰκίας. δ) Ita legendum. Cod. Coisl. οἰκείως. Fabr. οἰκειώσεως. ε) Cod. Coisl. ἔξεστιν ἔχειν. ς) Ita Fabr. Cod. Coisl. Ἰουδαίαν. γ) Ita Cod. Coisl. Fabr. τοιοῦτον. η) Fabr. addit εἶη. Sed post ὑποβαλλόμενος in Cod. Coisl. statim sequuntur in textu reposita, quae Fabrotus non habet. θ) Theod. Hermopol. ita sententiam huius capituli expressit: κατὰ τοὺς κοινούς Ἰουδαίους γαμεῖτωσαν νόμους. ι) Theod. haec: κατὰ τοὺς κοινούς νόμους Ἰουδαῖοι πολιτεύεσθωσαν, καὶ κινεῖτωσαν ἢ ἐναγέσθωσαν. εἰ δὲ κατὰ συναίνεσιν περὶ χρημάτων αἰτίας παρὰ Ἰουδαίους δικάσονται, ἐρῶσθω, ὡς ἢ τοῦ νόμου δικαστοῦ ψήφος, καὶ παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐπιβεβαῖεσθωσαν. ιι) Ita Cod. Coisl. Fabr. δικασταῖς. κ) Ita Fabr. Cod. Coisl. καταλεγήναι. λ) Ita Cod. Coisl. Fabr. κατακολουθήτωσαν. μ) Cod. Coisl. ἔφορος. Ἐφοροι καλοῦνται οἱ τὰ πόλεον ὄνια ἐπισκεπτόμενοι: qui res venales inspicunt eisque pretia statuunt, quem locum e Glossario Petr. Seguierii laudat Fabrot. in notis ad coll. const. eccl. apud Voellum I. I. T. II. p. 1403. ν) Cod. Coisl. ἐγγειρήσει. ο) Hoc fragmentum apud Fabrotum plane deest, nisi verba ὡς — ἐναντιοῦνται excipias, quae licet partem ultimam L. 12. C. I. 9. efficiant, tamen a Fabroto cum L. 13. C. I. 9. coniuncta sunt. Fragmentum exhibui e Cod. Coisl. De secta Coelicolarum cf. disserentem Fabrotum in notis ad coll. const. eccl. apud Voellum I. I. T. II. p. 1403.

σχήματι δῆθεν ἐκκλησίαις διεκδικεῖσθαι νομοθετεῖ. πρόδηλον γάρ ἐστιν, ὡς, εἴ τι ἀπὸ τῆς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας, ἐναντιοῦται Χριστιανούς.

L. 13. *μγ'.* Καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέ-
C. I. 9. ραις, ἐν αἷς οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὴν αὐτῶν θρησκείαν
τινὰ παραφλύττονται, οὐ δεῖ αὐτοὺς ἀναγκάζειν ποιῆν
τι P) ἢ μεθοδεύειν⁹⁾, ἵνα μήτε ἐκείνοις δοθῆ ἕξουσία,
ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ τοὺς Χριστιανούς¹⁾ μεθοδεύειν, ἵνα
μὴ τυχόν οἱ Χριστιανοὶ ἐξ ἀποθήσεως τῶν ὀφφικιαλίων
ἐν ταῖς προλεγεθείσαις ἡμέραις τινὰ ὑποστήσωνται ἐπά-
χθειαν. δυνάτων γάρ, καὶ τὰ τῷ δημοσίῳ χρησιμεύον-
τα καὶ τὰς δίκας τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις
ἀνέσθαι.

L. 14. *μδ'.* Ἰουδαῖος^{rr)} κατὰ τοῦτο τὸ εἶναι Ἰουδαῖος
C. I. 9. μηδὲν ἡμαρτηκῶς μὴ προσκείσθω τοῖς βουλομένοις εἰς
ἕβρον διαμένειν τὴν θρησκείαν αὐτοῦ· μηδὲ αἱ συνα-
γωγαὶ τῶν Ἰουδαίων ἢ καὶ τὰ οἰκήματα αὐτῶν και-
εσθῶσαν ἢ προπετῶς ἀνευ τινὸς λογιμοῦ βλαβῶσιν^{s)}.
ὅτε τογαρὸν τιμωρίας τις εἴη ἄξιος ὡς μισαροῖς τισιν
ἐμπεπληγμένους, τῆς τῶν νόμων ἰσχύϊ μᾶλλον ὑποκεί-
σθω καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ δημοσίου δικαίου, καὶ μη-
δαὶς αὐτὸς ἐαυτῷ τὴν καθ' ἑτέρων ἐκδίχησιν ἐπιτρέπεται.
ἀλλ' ὡςπερ ἐν τούτοις τῶν Ἰουδαίων ἐπισησάμεθα πρό-
νοϊαν, οὕτως ἐκεῖνο αὐτοῖς ὑπομνήσκομεν, ἵνα μὴ
ποτε οἱ Ἰουδαῖοι ὑπερηφανοῦντες καὶ θαρρόντες τῆς
οἰκείας φροντισίας προπετές τι κατὰ τῆς τῶν Χριστιανῶν
θρησκείας ἐμαρτάνωσιν.

L. 15. *με'.* Εἴ^{ss)} τις μεταξὺ Χριστιανοῦ καὶ Ἰουδαίου ἐστὶ
C. I. 9. φιλονεικία καὶ δίκη, αὕτη κρίσει τοῦ ἀρχόντος τεμνέ-
σθω, καὶ μὴ δοκιμασία τῶν πρεσβυτέρων τῶν Ἰου-
δαίων.

L. 16. *μς'.* Οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δημεύεσθωσαν καὶ διηνεκέ
C. I. 9. ἕξουσία καταδικάζεσθωσαν, εἰ Χριστιανὸν ἄνθρωπον
περιέτεμον ἢ περιτεμῖν αὐτὸν^{t)} ἐνετείλαντο.

L. 19. *μζ'.* Πᾶσιν Ἰουδαίοις καὶ πᾶσι Σαμαρείταις πᾶσα
C. I. 9. διοικήσεις καὶ πᾶσα αἰτία ἀπαγορευέσθω, καὶ μηδὲ ἐκ-
δικαὶ πόλεως μηδὲ πατέρες γίνεσθαι τολμάτωσαν, ἵνα
μὴ ὄχρωμένοι τούτῳ τῷ ὀφφικίῳ κατὰ Χριστιανῶν
ἐπισκόπων, ὡσανεὶ ἐπιγελῶντες τῆς ἡμετέρας πίστεως, τοῦ
δικάζειν ἢ ἀποφαίνεσθαι^{u)} οἰανδήποτε ἕξουσίαν πτή-
σωνται. Κακῆνιο δέ, φησὶν, διὰ τῆς ὁμοίας ἡμῶν
φροντίδος ἀναπληροῦντες προστάττομεν, ἵνα μηδεμία
συναγωγὴ καινὴ οἰκοδομηθῆται· τὰς δὲ παλαιότερας
ἐχέτωσαν ἕξουσίαν ὑπορθῶν τε καὶ κτίξιν, ἤνικα πῶ-
σιν ἀπειλοῦσιν. εἰ δὲ τις ἀξίαν ἔλαβεν ἐαυτῷ ἢ ἀπηγο-
ρευμέναν αὐτῷ ὀφφικίαν ὑπερῆλθε τὴν φροντίδα, μηδὲ
τῆς ἀξίας ἀπολαβέτω, ἀλλὰ καὶ τοῦ φροντισματός ἕξου-
σίαν. εἰ δὲ καὶ συναγωγὴν τις ὀφφιδόμησε, γινω-
σκέτω, ὡς τῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεως ἔκαμεν· αὕτη γὰρ
διεκδικήσει τὴν οἰκοδομηθεῖσαν συναγωγὴν. εἰ δὲ τις
εἰς ἀρχὴν ἢ ἀξίαν ἐαυτὸν ἐνέβαλεν, ἕστω τῆς ἐσχάτης
τύχης, ὡς καὶ πρότερον ἦν. ὁ δὲ συναγωγὴν οἰκοδο-
μῶν νέαν, οὐ τὴν παλαιὰν ἀνανεῶν, μετὰ τοῦ ζήμιου-
σθαι^{v)} λιτρῶν χρυσίου καὶ τῆς ἐγχειρήσεως διαμαρ-
τάνει. γινωσκέτω δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ δημεύεται
καὶ τὴν δι' αἵματος ὑποστήσεται τιμωρίαν, ὅστις ἐπι-
χειρῆ Χριστιανὸν ἀφέλκειν ἐκ τῆς ὁρθῆς πίστεως διὰ τῆς
διεστραμμένης αὐτοῦ διδασκαλίας.

enim est, quicquid discrepat a fide Christiana, Christianis esse contrarium.

XLIII. Et die Sabbati et reliquis diebus, quibus Iudaei secundum cultum suum quaedam observant, non cogi eos oportet, facere aliquid aut convenire, ut nec illis detur licentia, eodem tempore Christianos convenire, ne forte Christiani ex interpellatione officialium diebus praedictis aliquam sustineant molestiam. Fieri enim potest, ut et, quae fisco prosunt, et privatorum litigia reliquis diebus perficiantur.

XLIV. Iudaeus propterea, quod est Iudaeus, cum nihil deliquerit, ne obnoxius illis sit, qui volunt religionem eius ad contumeliam permanere: neque Synagogae Iudaeorum vel etiam aedificia eorum comburantur vel perperam sine ulla ratione laedantur: quando igitur quis poena dignus fuerit, tanquam sceleribus quibusdam implicitus, legum auctoritati potius succumbat et iuris publici tutelae, et nemo sibi ipse vindictam contra alios permittat. Sed ut in his Iudaeis prospeximus, sic illud eos admonemus, ut ne Iudaei insolescant et sua securitate freti praeceps quid adversus religionem Christianam committant.

XLV. Si qua inter Christianum et Iudaeum sit contentio et lis, haec iudicio magistratus dirimatur, nec vero sententia seniorum Iudaeorum.

XLVI. Iudaei et publicatione bonorum et perpetuo exilio damnantur, si Christianum hominem circumciderint aut circumcidi mandaverint.

XLVII. Omnibus Iudaeis et omnibus Samaritis omni administratione et omni causa interdicatur, neque defensores civitatis neque patres fieri audeant, ut ne muniti hoc officio contra Christianos Episcopos, veluti irridentes fidem nostram, iudicandi vel pronunciandi quamlibet potestatem accipiant. Illud etiam, inquit, simili cura nostra implentes praecipimus, ne qua Synagoge nova aedificetur: veteres autem habeant licentiam fulciendi et reficiendi, quando ruinam minantur. Si quis autem dignitatem ceperit vel officiorum ei interdictorum curam subierit, dignitate non fruatur, sed et munere repellatur. Si quis autem et Synagogam extruxerit, sciat, se Ecclesiae civitatis laborasse: haec enim Synagogam extractam vindicabit. Qui vero ad honores vel dignitates irrepserit, conditionis infimae sit, ut et antea fuit. Synagogam autem qui extruit novam, non reficiens veterem, cum poena quinquaginta librarum auri fraudatur eo, quod aggressus est. Sciat autem praeterea, se cum bonorum publicatione etiam sanguinis poenam sustenturum, quicumque Christianum a recta fide abstrahere per suam perversam doctrinam conetur.

p) Cod. Coisl. τὴ ποιῆν. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. μεθοδεύεσθαι. r) Quae post Χριστιανούς sequuntur, sunt e Cod. Coisl. exceptis verbis ἐξ ἀποθήσεως — προλεγεθείσαις ἡμέραις, quae apud Fabr. quidem, nec vero in Cod. Coisl. leguntur et a me, vel fratre probante auctoritate textus latini inserta sunt. rr) Theod. haec: μηδαὶς βιαζέσθω τοὺς μηδὲν ἐμαρτάνοντας Ἰουδαίους ἢ τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἢ τὰς οἰκίας καίετω· ἐὰν δὲ τι ἐμάρτωσι, παρὰ τῷ ἀρχόντι κατηγορησέσθωσαν· ἀλλὰ μὴ ἕξουσίαν κατὰ τῆς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας Ἰουδαίοις θρασύνεσθαι. s) Quae verbum βλαβῶσιν sequuntur inde ab ὅτε — δικαίον sunt e Cod. Coisl. et desunt apud Fabr. ss) Theod. ita: μεταξὺ Χριστιανοῦ καὶ Ἰουδαίου δίκη μὴ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ παρὰ τοῖς πρεσ-
βυτέροις τεμνέσθω δικασταῖς. t) Sic Cod. Coisl. Fabr. τοῦτο ἐν ἑτέροις. u) Hactenus Fabr. Quae sequuntur, sunt e Cod. Coisl.

μη'. ^{uu)} Οἱ Ἰουδαῖοι οἵτινες ἐγκλήματι τινι ἢ χρεεῖ κατεχόμενοι προσποιούμενοι ἑαυτοὺς τῷ Χριστιανικῷ νόμῳ θέλειν συνυμοσθῆναι, ὡς ἂν εἰς τὰς ἐκκλησίας καταφεύγοντες ἐκφυγῶν δυνήθωσι τὰς ἐγκλήσεις ἢ τὰ βάρη τῶν χρεῶν, κωλύσθωσαν καὶ μὴ πρότερον δεχθῆτωσαν ^{v)}, εἰ μὴ τὰ χρεεῖ πάντα ἀποδώσουσιν ἢ γενήσονται κεκαθαυμένοι, τῆς ἀβλαβείας δευχθείσης.

μθ'. ^{w)} Αἰρετικὸς μὴ βαπτίζετω μηδὲ πολιτευέσθω μηδὲ μετελθέτω οἰονδήποτε πολιτικὸν ὄφφικιον.

ν'. ^{x)} Ἀναβαπτισθεὶς στρατείας μόνης κωλύεται.

να'. Μῆτε Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον ἐχέτω ^{y)}, μῆτε κατηχούμενον περιτεμένετω ^{z)}, μῆτε ἄλλος αἰρετικὸς Χριστιανὸν ἀνδράποδον ἐχέτω.

νβ'. Μῆ ἐχέτω οἰαδήποτε αἰρεσις οἶκον ἢ τόπον προσευχῆς.

νγ'. Κελεύομεν δέ, μηδένα αἰρετικὸν μηδὲ κατὰ μίσθωσιν, μηδὲ κατ' ἐμφύτευσιν, μηδὲ κατ' ἀγορασίαν ἢ ἄλλω οἰαδήποτε τρόπῳ πράγματα ἀκίνητα λαμβάνειν ἀφ' οἰαδήποτε ἀγιοτάτης ἐκκλησίας ἢ ἄλλου σεβασμίον τόπον. εἰ δέ τι τοιοῦτον ἀμαρτηθεῖη, ὁ μὲν αἰρετικὸς, εἰ τι ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας παρᾶσχοιτο, ἀπολέσει· τὰ δὲ τοιαῦτα πράγματα τῷ σεβασμίῳ τόπῳ, ἀφ' οὗ καὶ ἐδόθησαν, ἐκδικεῖσθωσαν· ὁ δὲ διοικητῆς τοῦ οἴκου ὁ τὰ αὐτὰ πράγματα τῷ αἰρετικῷ δεδωκώς πάσης ἀποκινεῖσθω διοικήσεως καὶ εἰς μοναστήριον ἐμβαλλέσθω καὶ ἐπὶ ἓνα ἐνιαυτὸν τῆς ἁγίας κοινωνίας χωριζέσθω, ὅστις αἰρετικῶς Χριστιανὸς παρίδωκεν. Εἰ δὲ ὀρθόδοξος κτήσιν ἔχων, ἐν ἣ ἔστιν ἁγία ἐκκλησία, ἐκποιήσῃ ἢ καταλείρῃ, ἢ κατ' ἐμφύτευσιν, ἢ κατὰ μίσθωσιν, ἢ κατὰ οἰονδήποτε διοίκησιν ταύτην δέδωκεν Ἰουδαῖῳ ἢ Σαμαρεῖτῃ ἢ Ἑλλήνι ἢ Μοντανιστῇ ἢ Ἀρειανῷ ἢ ἄλλω αἰρετικῷ, ἢ ἀγιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς αὐτῆς κόμης τὴν τούτων δεσποτείαν ἐκδικεῖτω. εἰ δέ τις τῶν αἰρετικῶν, οἷς συναριθμοῦμεν καὶ τοὺς Νεστοριανούς καὶ τοὺς Αεφάλους καὶ τοὺς Εὐνυχτανιστάς, τολμήσῃ, σπῆλαιον τῆς ἰδίας πίστεως οἰκοδομήσῃ, ἢ Ἰουδαῖοι γέαν συναγωγὴν κατασκευάσῃ, ἢ τῶν τόπων ἀγιοτάτῃ τῆς αὐτῆς κόμης ἐκκλησίᾳ τὴν τούτων δεσποτείαν ἐκδικεῖτω. εἰ δέ τις κατ' ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν ἢ ἑτέρω οἰονδήποτε διοίκησιν τὴν ἰδίαν δέδωκε κτήσιν τῷ τοιοῦτῳ προσώπῳ, εἰ μὲν ἐγίνωσκεν ὁ δεσπότης τῆς κτήσεως, ὅτι αἰρετικῷ ταύτην κατεπίστευσε, πάσας τὰς προσόδους ἐκείνου τοῦ χρόνου περιεχομένου τῷ συναλλάγματι τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως, ὅφ' ἦν ἢ κτήσις διακείται, ἐκδικεῖν· εἰ δὲ ἤγνῃε ὁ δεσπότης τῆς κτήσεως, ὅτι αἰρετικὸς ἦν ὁ ταύτην ἐμπιστευθεὶς, αὐτὸν μὲν τὸν δεσπότην ἀζημίον διὰ τὴν ἀγνοίαν φλαχθῆναι, τὸν δὲ αἰρετικὸν ἐν ἐκατέρῳ θέματι καὶ ἐκβληθῆναι τῶν κτήσεων καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ προσκρωθῆναι.

νδ'. Οὐδεὶς αἰρετικὸς ὀφείλει διδάξαι τὰ ἴδια δόγματα οὐδὲ παραβάπτισμα ποιῆσαι, οὐδὲ κοινωσίαν ἐπιτελεῖν.

νε'. Ἰσασι τοίνυν ἕπαντες, ὡς οἱ πρὸ ἡμῶν βεβασιλευκότες, καὶ μάλιστα Λέων ὁ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης

XLVIII. Iudaei, qui reatu aliquo vel debito adstringuntur et simulant, sese Christianae legi velle coniungi, ut ad Ecclesias confugientes evitare possint crimina vel onera debitorum, arceantur nec ante suscipiantur, quam debita omnia reddiderint vel fuerint purgati innocentia demonstrata. L. 1. C. 1. 12.

XLIX. Haereticus neque baptizet neque rem publicam gerat neque quocunque civili officio potiat. Nov. 37.

L. Rebaptizatus militia sola arcetur. Nov. 37.

LI. Neque Iudaeus Christianum mancipium habeat, neque catechumenum circumcidat, neque alius haereticus Christianum mancipium habeat. L. 1. 2. C. 1. 10. vel Nov. 37.

LII. Nulla haeresis domum vel locum orandi habeat. Nov. 37.

LIII. Iubemus autem, nullum haereticum neque conductione, neque emphyteusi, neque emtione vel alio quocunque modo res immobiles accipere a qualibet sanctissima Ecclesia vel alio venerabili loco. Quod si quid eiusmodi commissum fuerit, haereticus quidem, si quid pro tali causa praebuerit, amittet: tales autem res venerabili loco, a quo et datae sunt, vindicentur. Administrator autem domus, qui res easdem haeretico dedit, omni administratione removeatur et in monasterium deiiciatur et per unum annum sancta communione privetur, qui haereticis Christianos tradiderit. Sin autem orthodoxus possessionem habens, in qua sancta Ecclesia est, alienaverit vel reliquerit, vel in emphyteusin vel in conductionem vel in quamlibet administrationem hanc dederit Iudaeo vel Samaritae vel Pagano vel Montanistae vel Ariano vel alii haeretico, sanctissima Ecclesia eiusdem vici proprietatem earum vindicet. Si quis autem haereticorum, quibus adnumeramus etiam Nestorianos et Acephalos et Eutychanistas, ausus fuerit, speluncam erroris sui aedificare, vel Iudaei novam Synagogam extruere, sanctissima locorum eiusdem vici Ecclesia harum proprietatem vindicet. Si quis vero in emphyteusin vel conductionem vel aliam quamlibet administrationem possessionem suam dederit tali personae, siquidem sciebat dominus possessionis, se haeretico eam commisisse, omnes redditus illius temporis, quod contractu continetur, Ecclesia civitatis, sub qua possessio sita est, vindicet: sin autem ignorabat dominus possessionis, haereticum esse, cui haec commissa sit, ipse quidem dominus indemnus propter ignorantiam servetur, haereticus autem utroque casu et possessionibus deiiciatur et bona eius fisco addicantur. Nov. 131. c. 14.

LIV. Nemo haereticorum debet fidem suam docere neque baptisma celebrare neque sacram coenam praebere. Nov. 42. cap. 3. §. 1.

LV. Sciunt igitur omnes, eos, qui ante nos imperarunt, et maxime Leonem piaec memoriae ac Iustini Nov. 109. p.

uu) Longe plura, quam Basilica, habet Theod. qui dicit: Ἰουδαῖος τὸ θέλειν εἶναι Χριστιανὸς προσποιούμενος, ὡς ἂν τὴν κατ' αὐτοῦ κληρονομίαν ἢ τὴν ἀπὸ χρεῶν ἀνογήν ἐκφυγῆι, εἰ τῆς ἐκκλησίας προσφύγοι, μὴ πληρώσας τὰ χρεεῖ ἢ ἐλευθερωθεὶς τοῦ ἐγκλήματος μὴ δεχέσθω (leg. δεχθῆτω)· εἰ δὲ καὶ τις ἐκ τούτων τυχόντες τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος, φανείεν ἐπὶ τὴν προτίαν πλάνην ἐπιειθέοντες τὰ σάββατα παραφυλαττόμενοι, ἢ καὶ ἄλλα τινὰ πρᾶττοντες, τὰ διελέγονται αὐτοὺς ὑποκρίσει τὸ ἄγιον βάπτισμα παραλαβεῖν· δημεύσθωσι τούτους κελεύομεν καὶ πρὸς ἑξοσίαν διηγεῖν δίδωσθαι. v) καὶ — δεχθῆτωσαν, quae desunt apud Fabr. habet Cod. Coisl. w) Fabr. μέ. Cod. Coisl. μς. Haec Novella valde mutila hoc loco recepta est. Cf. plenior epitome in Coll. const. eccl. Lib. III. Tit. II. 6. apud Voell. Bibl. iur. Canon. vet. T. II. p. 1350. sq. x) Fabr. μς. Cod. Coisl. μς. Coll. const. eccl. pro μόνῃς habet πάσης, quod praefendum est. y) Ita Cod. Coisl. Fabr. Ἰουδαῖος — μὴ ἐχέτω. z) Quae post περιτεμένετω sequuntur, desunt apud Fabr. adduntur in Cod. Coisl. Similis est usque ad περιτεμένετω epitome Novellae 37. in Coll. const. eccl. Lib. III. Tit. II. 6. apud Voellum l. 1. p. 1351.

καὶ Ἰουστίνος ὁ τῆς θείας λήξεως ἡμῶν πατὴρ ἐν ταῖς
 ἑαυτῶν διατάξεσι τοῖς αἰρετικοῖς ἄπεισιν ἀπηγόρευσεν,
 ὥστε μηδεμίαν αὐτοὺς μετιέναι στρατείαν, μήτε τὴν
 οἰανοῦν ἐπὶ δημοσίας φροντίσι μετουσίαν ἔχειν, ὅπως
 ἂν μὴ προφάσει τῶν τε στρατειῶν, τῶν τε δημοσίων
 ἐπιταγμάτων τῷ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ
 ἀποστολικῆς ἐκκλησίας μέρει φανεῖν λυμινόμενοι. καὶ
 ἡμεῖς δὲ αὐτὸ τοῦτο πεπρόχαμεν, ἡμετέροις διατάξεσι
 ταῦτα κρώσαντες. αἰρετικούς δὲ καὶ ἐκείνοι εὐσέβησαι
 καὶ ἡμεῖς λέγομεν τοὺς διαφόρων ὄντας αἰρέσεων, οἷς
 συνάπτομέν τε καὶ συναριθμοῦμεν καὶ τοὺς τῇ Νεστο-
 ρίου Ἰουδαϊκῆ ἀκολουθοῦντας μαρία καὶ Εὐτυχιανιστὰς
 καὶ Ἀκεφάλους, οἵτινες τὴν Διοσκόρου καὶ Σεβήρου κα-
 κοδοξίαν νοσοῦσι τῶν τῆν Μανιχαίων καὶ Ἀπολλιναρίου
 ἀνανεωσαμένων δυσσεβείαν καὶ πρὸς γε πάντας τοὺς μὴ
 ὄντας μέλος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστο-
 λικῆς ἐκκλησίας, ἐν ἧ πάντες ὁμοφώνως οἱ ἁγιώτατοι
 πάσης τῆς οἰκουμένης πατριάρχαι, ὃ τε τῆς ἐσπερίας
 Ῥώμης καὶ ὁ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως καὶ ὁ Ἀλε-
 ξανδρείας καὶ Θεουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ πάν-
 τες οἱ ἐπ' αὐτοὺς τεταγμένοι ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι τῆν
 ἀποστολικὴν κηρύττουσι πίστιν τε καὶ παράδοσιν.

Cap. 1. Τοὺς ^{a)} ταύτων τῆς ἀχράντου κοινωνίας κατὰ τὴν καθο-
 λικὴν ἐκκλησίαν οὐ μεταλαμβάνοντες παρὰ τῶν ταύτης
 Θεοφιλεστάτων ἱερέων αἰρετικούς δικαίως καλοῦμεν.
 καὶ ^{b)} γὰρ ὄνομα Χριστιανῶν ἑαυτοῖς περιτιθέασι, καὶ
 τῆς ἀληθινῆς ἑαυτοῦ τῶν Χριστιανῶν πίστεως τε καὶ
 κοινωνίας χωρίζοντες τῷ τοῦ Θεοῦ κρηματι ἑαυτοὺς
 ὑπάγειν χωρίζονται. οἱ μὲν οὖν περὶ τῶν αἰρετικῶν
 φοιτήσαντες νόμοι πᾶσιν εἰσι φανεροί. ἡμεῖς δὲ βου-
 λόμενοι τοὺς τὴν ὀρθόδοξον ἀσπαζομένους πίστιν καὶ
 ταύτης ἀνεχομένους ἔχειν τι πλέον προνόμιον τῶν ἄλ-
 λοτριούντων ἑαυτοὺς τῆς τοῦ Θεοῦ ποιμνῆς, ἐπειδὴ
 μήτε δίκαιόν ἐστιν, ἴσων τοὺς ὀρθοδόξους τοῖς αἰρετι-
 κοῖς ^{c)} ἀξιοῦσθαι προνομίων, διὰ τοῦτο καὶ τῶν ^{d)}
 τῶν παρόντων εἰδομεν νόμον. ἐπειδὴ γὰρ δεδωκα-
 μεν προνόμιον ταῖς γυναιξὶ τῶν προικῶν, ὥστε καὶ
 προγενεστέρων δανειστῶν προκρίνεσθαι καὶ βελτίω τάξιν
 ἔχειν αὐτὰς καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ χρόνου νικωμένης, ἐπὶ
 δὲ τῶν διὰ τοὺς γάμους δωρεῶν κατὰ τοὺς χρόνους,
 καθ' οὓς ἂν γένοιτο, τὰς ὑποθήκας ἔχειν, πᾶσιν ἐπὶ
 τοῦ παρόντος ποιούμεθα φανερόν διὰ τοῦδε τοῦ θείου
 ἡμῶν νόμον, ὅτι καὶ ταύτην τὴν προνομίαν καὶ τὰς σιω-
 πηρὰς ὑποθήκας καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅποσα ταῖς γυναι-
 ξὶν ἐν διαφόροις προνομίοις παρὰ τῶν ἡμετέρων δέδοται
 νόμων, ἐκεῖναις δίδομεν μόναις, ἔφ' ᾧ τούτων ἀπολα-
 βεῖν τε καὶ κεχρησθῆαι ταῖς ἐξ αὐτῶν εὐεργεσίαις, αἷς
 ἐπιμελὲς ἐστι, τὴν ὁδογὴν καὶ προσκυνουμένην ἡμῶν
 πίστιν [κρατεῖν] ^{e)}, τὴν τῆς καθολικῆς φαιμεν καὶ ἀπο-
 στολικῆς ἐκκλησίας, καὶ μετέχειν τῆς ἐν αὐτῇ σωτη-
 ριωδούς κοινωνίας. τὰς γὰρ χωρίζουσας ἑαυτὰς τῆς
 ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας
 καὶ τῆς ἀχράντου κατ' αὐτὴν κοινωνίας μεταλαμβάνειν
 οὐκ ἀνεχομένας παρὰ τῶν ταύτης Θεοφιλεστάτων ἱερέων
 οὐ βουλόμεθα παντελῶς τῶν τοιούτων ἀπολαβεῖν προ-
 νομίαν. εἰ γὰρ ἑαυτὰς χωρίζουσι τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν
 καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἀχράντου κοινωνίας ἄλλοτρίως ποιοῦ-
 σι, πολλῶ μᾶλλον καὶ ἡμεῖς οὐκ ἂν αὐτὰς ἀξιώσαιμεν
 προνομίων καὶ τῆς ἐκ τῶν ἡμετέρων νόμων ἀπολαύσαι
 συγχωρήσαιμεν συγκροτήσεως. ἀλλ' ἔστωσαν αὐταῖς

num, divae memoriae patrem nostrum in constitutio-
 nibus suis haereticos cunctos prohibuisse, quominus
 ad ullam venirent militiam et ullam publicorum munerum
 communionem haberent, ut ne praetextu militiarum
 publicorumque munerum sanctae Dei Catholicae et
 Apostolicae Ecclesiae partem affligere viderentur.
 Nos quoque hoc ipsum fecimus, nostris constitutionibus
 haec confirmantes. Haereticos autem et illi invenerunt
 et nos dicimus eos, qui diversarum haeresium sunt,
 quibus coniungimus et adnumeramus etiam eos, qui
 Nestorii Iudaicum sequuntur furorem et Eutychianistas
 et Acephalos, qui Dioscori et Severi prava opinione
 laborant Manichaeorum et Apollinarii impietatem
 renovantium, et praeterea omnes, qui non sunt membra
 sanctae Dei Catholicae et Apostolicae Ecclesiae, in
 qua omnes uno ore sanctissimi totius terrarum orbis
 Patriarchae, tum Romae occidentalis, tum huius regiae
 urbis et Alexandriae et Theopolis et Hierosolymorum
 et omnes ipsis subiecti sanctissimi Episcopi Apostolicam
 praedicant fidem et traditionem. Eos igitur, qui
 immaculatam communionem in Ecclesia Catholica non
 accipiunt a sacerdotibus eius Dei amantissimis, haereticos
 iure vocamus. Etenim nomen Christianorum sibi imponunt
 et a vera sese Christianorum fide et communione separantes
 Dei iudicio sese subicere intelliguntur. Leges igitur, quae
 de haereticis prodierunt, omnibus sunt manifestae. Nos
 vero volentes, eos, qui orthodoxam amplectuntur fidem
 et huic adhaerent, maius quoddam habere privilegium,
 quam eos, qui se a grege Dei discernunt, quoniam neque
 iustum est, aequalibus orthodoxos cum haereticis dignos
 haberi privilegiis, propterea et nunc ad praesentem
 respeximus legem. Quoniam enim mulieribus privilegium
 dotium dedimus, ut et antiquioribus creditoribus
 praeferantur et meliorem locum habeant, etiamsi tempore
 vincantur, in donationibus autem propter nuptias
 secundum tempora, quibus factae sint, hypothecas
 habeant, omnibus impraesentiarum hac divina lege
 nostra manifestum facimus, nos et hoc privilegium
 et tacitas hypothecas et reliqua omnia, quae mulieribus
 in diversis privilegiis a legibus nostris data sunt,
 illis solis concedere, ut haec accipiant et beneficiis
 inde utantur, quibus curae est, ut rectam et venerabilem
 nostram fidem teneant, Catholicae fidei dicimus et
 Apostolicae Ecclesiae, et salutaris in ea communionis
 fiant participes. Quae enim a sancta Dei Catholica et
 Apostolica Ecclesia se separant et immaculatam in ea
 communionem a sacerdotibus eius Dei amantissimis
 accipere non sustinent, eas nolumus omnino talium
 privilegiorum esse participes. Nam si se ipsas a Dei
 donis separant et a sancta et immaculata communione
 alienas reddunt, multo magis et nos eas indignas
 habebimus privilegiis, neque permittemus, ut coniunctione
 ex legibus nostris oriunda fruantur. Sed nullus iis
 omnino ad beneficia legum pateat aditus et omni
 privilegio nostris constitutionibus illis dato priventur.
 Licet autem illis ad meliorem sententiam reversis et
 rectam veramque fidem amplectentibus et huic semper
 adhaerentibus talibus donis et privilegiis frui: his in toto
 imperio valentibus et servandis, po-

a) Hic in Cod. Coisl. novum caput incipit, in nostris autem editionibus infra a verbis οἱ μὲν οὖν κ. τ. λ. b) Cod. Coisl. καὶ. Sed praefendum *καὶ*, quod habet ipse graecus huius Novellae textus. c) Magis probandum est, τοὺς ὀρθοδόξους τοὺς αἰρετικούς, ut habet graecus huius Novellae textus. d) Deesse videtur *ἐπὶ*, quod habet graecus huius Novellae textus. e) *κρατεῖν* deest in Cod. Coisl. sed inserendum est, quum illud habeat graecus Novellae textus et sequens *μετέχειν* accusativum non ferat.